

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1/15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1975 | ΑΡΙΘ. 19-20

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

2. ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ († 109 ἢ 107 μ. Χ.;).*

β. Ἡ προσωπικότης τοῦ Ἰγνατίου.

1. Ἡ ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν ἐπιστημόνων ἀναγνωριζομένη σήμερον γνησιότης τῶν ἐπιτολῶν τοῦ Ἰγνατίου, τῶν ἀναφερομένων ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου καὶ περιλαμβανομένων ἐν τῇ μικτῇ συλλογῇ, δίδει πλέον τὸ δικαίωμα ν' ἀντλήσωμεν ἐκ τοῦ πλουσίου περιεχομένου τῶν ἐπιστολῶν σπουδαίας εἰδήσεις περὶ τε τοῦ ἀρχαίου πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ διδαχῆς, ὡς καὶ περὶ τοῦ π ρ ο σ ὶ ο υ τοῦ συντάκτου τῶν σπουδαιοτάτων τούτων ἐπιστολῶν, περὶ οὗ καὶ διαλαμβάνομεν εὐθύς ἀμέσως. Ὁ συντάκτης τῶν ἐπιστολῶν Ἰ γ ν ά τ ι ο ς φέρει τὸ σύννηθες τότε παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὄνομα Egnatius⁵. Αὐτοκαλεῖται δὲ καὶ «Θεοφόρος». Πρὸ αὐτοῦ τὸ προσωνύμιον τοῦτο δὲν ἀπαντᾷ. Ἴσως ἀπεδόθη αὐτῷ μεταγενεστέρως. Ὅτι ὁ Ἰγνάτιος ἦτο τὸ παιδίον, ὅπερ ὁ Ἰησοῦς ἔστησε πρὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον (Ματθ. 18, 2): «καὶ προσ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 325 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

5. W. Bauer, Die Briefe des Ignatius von Antiochia und der Polykarpbrief, in: H. Lietzmann, Handbuch zum Neuen Testament. Ergänzungsband. Die Apostolischen Väter II, Tübingen 1920, 189.

καλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον ἔσθησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (πβλ. Μάρκ. 9, 36. Λουκ. 9, 47), ἀναφέρεται τὸ πρῶτον ἐν τῇ βυζαντινῇ ἀγιολογίᾳ τοῦ Συμεῶνος τοῦ Μεταφραστοῦ κατὰ τὸν ι' αἰ. (M. 114, 1269 A), ἐπαναλαμβάνεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Νικηφόρου Καλλιστόου⁶. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐγένετο χριστιανός, ἔθνικὸς ὢν πρότερον (Πρβλ. Μαγν. 9, 2: «πῶς ἡμεῖς δυνησόμεθα ζῆσαι χωρὶς αὐτοῦ...;»). Ἐνῶ ὁ Κλήμης Ῥώμης ὡς μαθητῆς τῶν ἀποστόλων ἀξιοπίστως μαρτυρεῖται, δὲν δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν μετὰ βεβαιότητος τὸ αὐτὸ διὰ τὸν Ἰγνάτιον. Αἱ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ οὐδεμίαν ἐνδειξιν ἀσφαλῆ παρέχουν περὶ γνωριμίας τούτου μετὰ τινος τῶν ἀποστόλων (οὔτε καὶ τὸ χωρίον Φιλαδ. 5, 1: «...προσφυγῶν τῷ εὐαγγελίῳ ὡς σαρκὶ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας»). Ὁ Ἰερώνυμος, ἐν τῷ «Χρονικῷ» αὐτοῦ, τῷ μεταφρασθέντι ἐκ τοῦ Εὐσεβίου καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸ δεύτερον μέρος, συμπληρώσας τινὰ καὶ ἐκ τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας (380/1), καλεῖ τὸν Ἰγνάτιον ἓνα τῶν μαθητῶν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου⁷. Τὸ αὐτὸ ἰσχυρίζεται καὶ τὸ *Martyrium Colbertinum* (1, 1. 3, 1). Ὁ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀναζητῶν ἐν παντὶ Εἰρηναῖος, ὁ Εὐσέβιος καὶ ἄλλοι οὐδὲν περὶ τούτου γνωρίζουν, ὁ δὲ Ἰερώνυμος ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἔργῳ αὐτοῦ *De vir. ill.* 16 ἐ. προστίθησι καὶ τοὺς Πολύκαρπον καὶ Παπίαν ὡς μαθητὰς τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Ἐκφράζει δὲ καὶ τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ὁ Ἰγνάτιος κατὰ τὰ ἔτη τῆς νεότητός του ἐγνώρισε τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον, τοὺς κορυφαίους τῶν ἀποστόλων, ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἢ τοῦλάχιστον τὸν ἓνα ἐκ τῶν δύο. Ἀποστολικὸς πατήρ εἶναι ὁ Ἰγνάτιος μόνον ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι τὴν ὀρθὴν πί-

6. Ἐκκλ. Ἱστ. βιβλ. II, κ. 35: «μετὰ δὲ τοῦτον, τὸν ὄντως θεόληπτον, τὸν Θεοφόρον ἐτίθει Ἰγνάτιον ὃν ἔτι νήπιον ὄντα, ὡς ἀπλοῦν καὶ ἀκέραιον ἐνδεικνύμενος, εἰ μὴ ἐκεῖνο γένοιτο, ἥμιστα ἔλεγε τῆς κηρυττομένης βασιλείας ἐπιτυχεῖν».

7. Εἰς τὴν 219 Ὀλυμπιάδα: GCS = Ἑλληνες χριστιανοὶ συγγραφεῖς, ἐκδ. Ἀκαδημίας Βερολίνου, τ. 24, 194, 2.

στιν καὶ τὴν διδαχὴν τῶν ἀποστόλων διεφύλαξεν· ἐκ δὲ τῶν ἀποστόλων μόνος ὁ Ἰωάννης ἐπέζη ἴσως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του. Περὶ Πέτρου καὶ Παύλου ὁμιλεῖ οὗτος μετ' εὐλαβείας (Ρωμ. 4, 3. Σμυρν. 3, 2. Ἐφ. 12, 2), ἔχει ἐν ὄψει τὸ παράδειγμα τῶν ἀποστόλων (Ἐφ. 12, 2. Τραλλ., προοίμ.), τὴν δὲ διδασκαλίαν των προβάλλει ὡς αὐθεντίαν (πρβλ. Τραλλ. 3, 3. 7, 1. Μαγν. 13, 1. Φιλαδ. 5, 1. Ἐφ. 11, 2). Πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουν ἀπλῶς τὸν Ἰγνάτιον ἐχόμενον στερρῶς τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως, γραπτῆς τε καὶ προφορικῆς.

2. Ὁ Ἰγνάτιος ὑπῆρξεν ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, συλληφθεὶς, μετεφέρθη εἰς Ρώμην, ἔνθα ἐμαρτύρησε, ριθφείς ὡς βορὰ τῶν ἀγρίων θηρίων καὶ κατασπαραχθεὶς ὑπ' αὐτῶν. Ὑπῆρξεν ὁ δεύτερος ἢ ὁ τρίτος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, ἐὰν συναριθμηθῆ καὶ ὡς πρῶτος ὁ ἀπόστολος Πέτρος. Πρῶτος ὁ Ὠριγένης καλεῖ τὸν Ἰγνάτιον δευτερον τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον (Ὁμιλ. στ' εἰς Λουκ.), ὡς καὶ ὁ Εὐσέβιος⁸. Ἐν ταῖς Ἀποστολ. Διαταγαῖς (VII, 46) λέγεται, ὅτι ὁ τε Εὐόδιος καὶ ὁ Ἰγνάτιος ἐκυβέρνων τὴν ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας συγχρόνως, χειροτονηθέντες ὁ πρῶτος μὲν ὑπὸ τοῦ Πέτρου, ὁ δὲ δεύτερος ὑπὸ τοῦ Παύλου! Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος (Ὁμιλ. ιβ' εἰς τὸν ἄγ. Ἰγνάτιον, Μ. 50,587 ἔ.) λέγει ὅτι ὁ ἄγ. Ἰγνάτιος χειροτονήθη ἐπίσκοπος ὑπὸ τοῦ Πέτρου, κατὰ δὲ τὸν Θεοδώρητον⁹ δεύτερος ἐπίσκοπος ἐγένετο, διαδεχθεὶς τὸν Πέτρον! Καὶ ὁ Ἱερώνυμος θεωρεῖ τὸν Ἰγνάτιον τρίτον ἐπίσκοπον γεγονότα, μετὰ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Εὐόδιον¹⁰. Πόσον χρόνον διετέλεσεν ἐπίσκοπος ὁ Ἰγνάτιος

8. Χρονικόν, εἰς Ὀλυμπ. 212. Ὀλυμπ. GCS 20, 216. Ἐκκλ. Ἰστ. III, 22: «Ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ' Ἀντιοχείας Εὐόδιου πρώτου καταστάτος δεύτερος ἐν τοῖς δηλουμένοις Ἰγνάτιος ἐγνωρίζετο».

9. Ἐραμιστής, Μ. 83, 81 A: «Ἀκήκοας δὲ πάντως Ἰγνάτιον ἐκεῖνον, ὃς διὰ τῆς τοῦ Μεγάλου Πέτρου δεξιᾶς, τῆς ἀρχιερωσύνης τὴν χάριν ἐδέξατο καὶ τὴν ἐκκλησίαν Ἀντιοχείων ἰθύνας, τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδήσατο».

10. De vir. ill., 16: «Ignatius Antiochenae ecclesiae tertius post Petrum apostolum episcopus».

δὲν δύναται νὰ καθορισθῆ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ σύλληψις αὐτοῦ καὶ τὸ ἐν Ῥώμῃ μαρτύριον αὐτοῦ, κατὰ τὰς ἀρχαιότερας πηγὰς, πίπτουν εἰς τὰ ἔτη τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Τραϊανοῦ (98-117), πάντως οὐχὶ εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς δυναστείας αὐτοῦ. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν του ἀποκτῶμεν ἀσφαλεῖς εἰδήσεις περὶ τῆς διαδρομῆς τοῦ ἀπὸ Ἀντιοχείας μέχρι Ῥώμης ταξιδίου, τῶν μεταξὺ συνδιαλέξεών του, τῶν ἐκκλησιαστικῶν καταστάσεων, περὶ τινῶν ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων, περὶ τοῦ ἐπὶ θύραις μαρτυρίου του κ.λπ. Οὗτος ἀπὸ Ἀντιοχείας ἢ ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Σελευκείας, ἐπιβιβασθεὶς πλοίου, διαπλέει τὰς ἀκτὰς τῆς Κιλικίας ἢ Παμφυλίας, ἀλλ' εἶτα, ὡς συνάγομεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, διασχίζει διὰ ξηρᾶς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πόλιν τῆς Φιλαδελφείας, ἔνθα ἀναπαύεται ἐπ' ὀλίγον μετὰ τῶν συνοδῶν του. Ἐρχεται εἰς Σμύρνην καὶ φθάνει ὕστερον εἰς Τρωάδα. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς πόλεις παραμένει ἐπ' ὀλίγον. Ἀπὸ δὲ τῆς Τρωάδος ἔρχεται εἰς τὴν παρὰ τοὺς Φιλίππους πόλιν τῆς Νεαπόλεως (τῆς σημερινῆς Καβάλας). Ἐκ Σμύρνης μέχρι Τρωάδος συνώδευσε τοῦτον ὁ ἐξ Ἐφέσου ἀποσταλεὶς διάκονος Βοῦρρος (Πρβλ. Φιλαδ. 11,2. Σμ. 12,1). Μετὰ τὴν ἄφιξιν εἰς Νεάπολιν ἐβάδισε μετὰ τῶν συνοδῶν του, μέσῳ Φιλίππων, (Πρβλ. Πολ. 2. Φιλ. 9,1.11,1.) διὰ μέσου τῆς Μακεδονίας καὶ διὰ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ ἔφθασεν εἰς Ἰλλυρίαν καὶ ἐκ τοῦ λιμένος τοῦ Δυρραχίου ἤχθη διὰ θαλάσσης εἰς Βρινδήσιον καὶ ἐκεῖθεν πεζῆ καὶ πάλιν εἰς Ῥώμην, ἔνθα καὶ ἐμαρτύρησεν. Ὅτι πράγματι ἐμαρτύρησεν ἐν Ῥώμῃ ὁ Ἰγνάτιος βεβαιοῖ ἤδη αὐτὸς ὁ Πολύκαρπος (Β' Φιλίπ. 9,1ε.) καὶ ὅτι ἐρίφθη ὡς βορὰ εἰς τὰ ἄγρια θηρία ἐν τῇ ἀρένῃ τοῦ Ἱπποδρομίου τῆς Ῥωμαϊκῆς πρωτευούσης, βεβαιοῖ ἤδη ὁ Ὠριγένης (Ὁμιλ. VI εἰς Λουκ. Πρβλ. Εἰρην. Κατὰ αἴρ. V, 28,4). Ἐπίσης ὁ Εὐσέβιος (Ἐ. Ἰ. III, 36,3) σαφῶς ὀνομάζει τὴν Ῥώμην ὡς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἰγνατίου. Τὸ ἀκριβὲς ἔτος τοῦ μαρτυρίου του δὲν δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ καθορισθῆ. Κατὰ τὸ Χρονικὸν τοῦ Εὐσεβίου, ὁ Ἰγνάτιος διετέλεσεν ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Βεσπασιανοῦ μέχρι καὶ τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς βασιλείας τοῦ Τραϊανοῦ (GCS 20,216.218), ἦτοι ἀπὸ τοῦ 69/70 μέχρι τοῦ ἔτους 107/8. Σημειωθῆτω, ὅτι ὁ Εὐσέβιος δὲν προϋτίθετο νὰ καθορίσῃ τὸ ἀκριβὲς ἔτος τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἰγνατίου, ἀλλ' ἀπλῶς πραγματεύεται

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Μὲ ἀφορμὴν τὸν Τίμιον Πρόδρομον.

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει χρέος νὰ δακτυλοδεικτῆ καὶ νὰ ἐλέγξη τὰ κοινωνικὰ ἔλλα τῶν ἡμερῶν μας. Νὰ διανγάζῃ ἐνώπιον τῶν τέκνων της τὴν φοικτὴν σημασίαν τῶν παρεκκλίσεων ἐκ τοῦ εὐαγγελικοῦ νόμου καὶ νὰ τὰ ἀποτρέπη ἀπὸ αὐτάς.

Μὲ τὴν πρόσφατον ἐορτὴν τῆς Ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ (29 Αὐγούστου), ἃς συνειδητοποιήσουν βαθύτερον οἱ ποιμένες μας τὴν ἀνάγκην ταύτην. Ὡς Ἐκεῖνος, οὕτω καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ μὴ σιγοῦν δι' ὅ,τι τὸ κακὸν συμβαίνει γύρω των. Ἔστω καὶ ἂν ἡ εὐθαρσῆς αὕτη ἀντίδρασις των τοὺς στοιχίσῃ ἀκριβά. Διότι τὸ χρέος των τοῦτο δὲν εἶναι ἀπλῶς ὀφειλὴ εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὀφειλὴ εἰς τὴν ἀγάπην. Πῶς εἶναι δυνατὸν ν' ἀδιαφορῆ ὁ καλὸς ποιμὴν διὰ τοὺς, συχνὰ ὑποὺλους, κινδόνους, πὸν περιβάλλουν τὰς ἐμπειπιστευμένας εἰς αὐτὸν ψυχάς, τὰς ψυχὰς τῶν πνευματικῶν των τέκνων; Μὲ τὸ κήρυγμά του λοιπὸν καὶ μὲ κατ' ἴδιαν νοουθεσίας, ἃς μὴ παραλείπη νὰ ἐλέγξη τὰς ἀνηθικότητας, πὸν μαστίζων τὴν ἐποχὴν μας. Νὰ ἀπογυμνώσῃ αὐτάς ἀπὸ τὸ προσωπεῖόν των καὶ νὰ δημιουργῆ οὕτω τὴν σωτήριον ἀπέχθειαν ἐναντί των, ἣ ὁποία εἶναι κίνητρον ἀνανήψεως καὶ ἀφετηρία χριστιανικῆς ζωῆς.

περιληπτικῶς τὰ κατὰ τὸν Τραϊανὸν καὶ τοὺς χριστιανούς. Κατὰ τὸν Ἱερώνυμον ἐμαρτύρησεν ὁ Ἰγνάτιος τὸ ἔτος 109 (De vir. ill., 16), κατὰ δὲ τὸ Martyrium Colbertinum (2,1) τὸ ἔτος 107 καὶ μάλιστα τὴν 20 Δ/βρίου. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπιτελεῖ τὴν ἐορτίον μνήμην τοῦ μάρτυρος Ἰγνατίου, ἐνῶ ἡ Καθολικὴ τελεῖ ταύτην τὴν 1 Φ/ρίου. Αἱ δύο τελευταῖαι μαρτυρίαι στηρίζονται ἀπλῶς ἐπὶ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Εὐσεβίου. Ὅπως ἀστήρικτος εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Βυζαντινοῦ Χρονογράφου Μαλάλα, ὅτι ὁ Ἰγνάτιος ἐμαρτύρησεν οὐχὶ ἐν Ῥώμῃ, ἀλλ' ἐν Ἀντιοχείᾳ (Χρονογρ. 11, παρὰ Μ. 97,417). Αἱ Πράξεις τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου εἶναι πολὺ μεταγενεστέρας ἐποχῆς, διὸ καὶ μηδαμινὴ εἶναι ἡ ἀξία τῆς μαρτυρίας αὐτῶν.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ Φώτης Κόντογλου.

Ἐφέτος συμπληροῦται δεκαετία ἀπὸ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἰδιοφνοῦς λογοτέχρον καὶ ἀπαραμίλλου ἀγιογράφου Φώτη Κόντογλου, ὅστις, ὡς θὰ ἐνθυμοῦνται οἱ παλαιότεροι ἀναγνώσται τοῦ περιοδικοῦ τούτου, εἶχε λαμπρῶναι καὶ αὐτὰς τὰς σελίδας μὲ τὴν τακτικὴν, ἐπὶ ἔτη, συνεργασίαν του. Πρὸ τινος, εἰς μνήμην τοῦ μακαριστοῦ ἀνδρός, ἐξεδόθη πολυσέλιδον ἀφιέρωμα εἰς αὐτὸν τοῦ λογοτεχνικοῦ περιοδικοῦ «Κριτικά Φύλλα». Ὡς πληροφοροσόμεθα δέ, εἰς τῶν σοβαροτέρων Ἐκδοτικῶν Οἴκων τῆς πρωτευούσης ἐτοιμάζει ἄλλο ἀφιέρωμα εἰς ὀγκώδη τόμον. Δικαία ἡ τιμὴ. Διότι ὁ Κόντογλου, διὰ τοῦ διπτοῦ ταλάντου του-τοῦ λογοτεχνικοῦ καὶ τοῦ ζωγραφικοῦ-πολλὰ προσέφερε καὶ εἰς τὸ Ἔθνος καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Δηγήσατο τὸ νόημα τῆς ὀρθοδόξου Παραδόσεως καὶ συντέειπεν εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰς τὴν ἐπιστροφὴν πρὸς τὰς ἀθανάτους πνευματικὰς, ἠθικὰς καὶ αἰσθητικὰς ἀξίας της. Ἰδιαιτέρως δὲ ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ὑπῆρξε πιστότατον τέκνον καὶ πρωτεργάτης, κανχάται ἐπὶ τῷ ὀνόματί του ὡς ζηλευτὴ Μήτηρ τοιοῦτου βλαστοῦ. Θὰ διατηρῆ δὲ εἰς τὴν καρδίαν της ἀγῆρω τὴν μνήμην του.

Ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου.

Ὁ Τίμιος Σταυρὸς, τοῦ ὁποίου τὴν παγκόσμιον Ὑψωσιν ἐωρτάσαμεν οἱ ὀρθόδοξοι καὶ ἐφέτος, εἶναι τὸ καύχημα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁμιλῶν ὁ ἱερός Χρυσόστομος περὶ αὐτοῦ λέγει: «καὶ λευχειμονῶ τῷ λόγῳ». Μὲ αὐτὴν τὴν ἔκφρασιν διαδηλοῖ ὁ ἅγιος Πατὴρ τὸ αἶσθημα, ὅπερ διακατέχει τοὺς πιστοὺς ἐπὶ τῇ μείᾳ καὶ τῇ θεᾷ τοῦ ζωηφόρου φετοῦ. Δὲν εἶναι αἶσθημα καταθλίψεως, ἀλλὰ χαρᾶς. Διότι ὁ Σταυρὸς, εἰς τὸ ὀρθόδοξον βίωμα, εἶναι πηγὴ δυνάμεως καὶ εὐφροσύνης. Καὶ πῶς ἄλλως; Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Σωτὴρ κατήγαγε τὴν ὀριστικὴν νίκην ἐπὶ τοῦ κακοῦ. Ὁ Σταυρὸς, ἀφ' ὅτου ἐποτίσθη μὲ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἔπασσε ν' ἀποτελῆ ἀτιμωτικὸν ἱερίωμα. Κατέστη τὸ μέγα τρόπαιον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Καὶ παραμένει ἔκτοτε σημεῖον θριαμβικόν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἄς προσκνηθῶμεν λοιπὸν καὶ ἐφέτος μὲ αὐτὴν τὴν φωτεινὴν συνείδησιν τὸν Τίμιον Σταυρόν. Ἄς τὸν περιπτυχθῆ ἡ ψυχὴ μας μὲ τὴν ὀφειλομένην εἰς αὐτὸν λατρείαν. Τὸ πανσεβάσμιον Ἐδῶλον, τὸ φέρον ὡς ζωοποιὸν καρπὸν τὸν Κύριον, εἶναι ἡ δόξα μας.

Ἔτος τῆς γυναικός

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ*

Θ'

Ἄξία ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἡ ἐργασία τῶν διακονισσῶν εἰς τὸν τομέα τῆς περιθάλψεως τῶν ἐν ἠθικῶ κινδύνῳ εὕρισκομένων γυναικῶν καὶ νεανίδων. Ἡ ζωὴ τῶν μεγαλοπόλεων καὶ ἡ αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν καὶ νεανίδων, ὡς καὶ ἡ μετὰ τῆς «σεξουαλικῆς ἐπαναστάσεως» συνδυασθεῖσα κατεύθυνσις τοῦ πολυμόρφου «φεμινισμοῦ», ἠύξησε τοὺς ἠθικοὺς κινδύνους αὐτῶν. Δι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ διοργανωθῇ συστηματικώτερον ἢ προληπτικὴ καὶ θεραπευτικὴ ἐργασία ἐναντίον τῆς πλημμυρίδος τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς δυστυχίας. Εἰς τοὺς χριστιανικοὺς «οἴκους καταφυγίου», εἰς τὰ χριστιανικὰ ξενοδοχεῖα, εἰς τοὺς «οἴκους τῆς ἀνοικτῆς θύρας», εὕρισκονται αἱ διακόνισσαι ἔτοιμοι, ἵνα δεχθῶν καὶ περιθάλψουν πᾶσαν κρούουσαν τὴν θύραν καὶ ἵνα ὀδηγήσων ἔπειτα αὐτὴν ἢ ὀπίσω εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἢ εἰς μίαν ἔντιμον ἐργασίαν. Αἱ διακόνισσαι αὗται ἔχουν ὡς ἀποστολήν νὰ συμβουλευούν, νὰ καθοδηγοῦν καὶ νὰ σφύζουν τὰς νεαρὰς ὑπάρξεις, αἱ ὁποῖαι ἐνανάγησαν εἰς τοὺς πειρασμοὺς τῆς ζωῆς. Μὲ μεγάλην αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοθυσίαν σπεύδουν καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ μαιευτήρια ἢ τὰ ἀντιαφροδισιακὰ ἰδρύματα καὶ νοσοκομεῖα, ἵνα παράσχουν εἰς αὐτὰς ψυχικὴν καὶ σωματικὴν περίθαλψιν.

Πάντοτε δὲ φροντίζουν αἱ διακόνισσαι νὰ διατηροῦν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον ἐπαφήν μὲ ἐκεῖνας, τὰς ὁποίας ἔσωσαν. Τοῦτο γίνεται μὲ τὴν λεγομένην «παρακολουθοῦσαν φροντίδα». Οὕτως εἰς τὰς ἐξερχομένας ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀσύλων νεάνιδας αἱ διακόνισσαι στέλλουν διαρκῶς περιοδικὰ καὶ βιβλία κατάλληλα πρὸς διδασκαλίαν καὶ προαγωγὴν τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ζωῆς.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 331 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων των καὶ τὰ Χριστοῦγεννα αἱ σωφρονισθεῖσαι γυναῖκες λαμβάνουν ἐπίσης εὐχετήρια καὶ συμβουλευτικὰ γράμματα, τὰ ὅποια αὐταὶ περιμένουν μὲ ἀνυπομονησίαν, διότι συμβαίνει συχνάκις νὰ εἶναι τὰ μόνα γράμματα, τὰ ὅποια λαμβάνουν. Εἰς τὰς ἀπαντήσεις των ἐκφράζουν τὴν εὐγνωμοσύνην των καὶ παρακαλοῦν πρὸς λῆψιν νέας ἐπιστολῆς. Πολλαὶ δὲ ἐξ αὐτῶν, ἱματισμέναι πλέον καὶ σωφρονοῦσαι, σπεύδουν νὰ διέλθουν τὸν χρόνον τῆς ἀδείας των εἰς τὸ ἴδρυμα, τὸ ὁποῖον ἀνεδείχθη δι' αὐτὰς στοργικῆ οἰκογένεια.

Συγκινητικὴ ἔπειτα εἶναι ἡ δρᾶσις τῶν διακονισσῶν εἰς τὴν λεγομένην «μεσονύκτιον ἱεραποστολήν», κατὰ τὴν ὁποίαν αὐταὶ σπεύδουν τὰς νυκτερινὰς ὥρας πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἀπολαλότου εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰς ὁποίας περιφέρονται ἰδίως νεαραὶ γυναῖκες, ζῶσαι ἐντὸς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐκ τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἁμαρτίας. Αὐταὶ ἐξ ἀηδίας πρὸς τὴν ἀσφυκτικὴν καὶ ἀποπνυκτικὴν ἀτμόσφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ζοῦν, αἰσθάνονται συχνάκις τὴν νοσταλγίαν νὰ εὑρεθοῦν δι' ὀλίγον εἰς ἓν ἀγνόν, ἥσυχον, φωτεινὸν περιβάλλον, εἰς ἓν ἀναπαυτικὸν δωμάτιον καὶ νὰ ἤρμησουν ὀλίγον ἐκ τῆς ἀτάκτου καὶ θορυβώδους ζωῆς των.

Ἡ μεσονύκτιος ἱεραποστολὴ ἐπωφελεῖται ἀκριβῶς τῆς νοσταλγίας καὶ ψυχολογικῆς ἀνάγκης τῶν δυστυχῶν αὐτῶν πλασμάτων. Αἱ διακόνισσαι ὀδηγοῦν αὐτὰς εἰς τὸ «πρόχειρον δωμάτιον». Τοῦτο, ἐντὸς τῶν εἰδικῶν ἰδρυμάτων, εὐρίσκεται εἰς οἰανδήποτε ὥραν τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας ἀνοικτόν. Εἶναι κομψόν, καθαρόν. Εἰκόνες τοῦ Ἐσταυρωμένου, τοῦ Καλοῦ Ποιμένου, τοῦ Σωτῆρος ὡς Ἱατροῦ κοσμοῦν τοὺς τοίχους του. Ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι ἐξαιρετικῶς κατάλληλος διὰ συνομιλίαν. Αἱ διακόνισσαι, ἐξ ὅσων ἀκούουν, διαπιστώνουν πόσον συμπαθῆ εἶναι τὰ πλάσματα αὐτά. Ἐντὸς ἐνὸς κόσμου σκοτεινοῦ διαβλέπουν τοὺς παιδικοὺς χρόνους τῶν ὑπάρξεων αὐτῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν συχνάκις ἄνευ φωτὸς καὶ μητρικῆς ἀγάπης. Βλέπουν τὴν ἀνάγκην, τὴν πτωχείαν, τὴν ἔλλειψιν στέγης, τὴν ἀνεργίαν, τὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ ἀποτυχόντος ἔρωτος, τὴν ἐλκυστικὴν κατ' ἀρχὰς ἐπιπολαιότητα, τὴν πρώτην ἀποπλάνησιν καὶ ἔπειτα τὴν

ἐπικύρωσιν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου: «Ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦ-
λός ἐστι τῆς ἁμαρτίας» (Ἰωάν. η', 34). Ἡ μετὰ τῶν διακονισσῶν
συνομιλία χαρίζει παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν, διότι πολλαὶ
ἐκ τῶν δυστυχησμένων αὐτῶν γυναικῶν μὲ τὰ χρυσᾶ καὶ μετα-
ξωτὰ φορέματα αἰσθάνονται, ὅτι ζοῦν εἰς μίαν φοβερὰν μόνωσιν.
Οἰοσδήποτε βλαστός, ἀκόμη καὶ ἐὰν εὑρίσκεται ἐντὸς τοῦ πλέον
σκοτεινοῦ δωματίου, τείνει πάντοτε πρὸς τὸ φῶς. Ἡ ἀγάπη δὲ
εἶναι τὸ φῶς!

Ἡ ἀγάπη τῶν διακονισσῶν καὶ ἡ συνομιλία τῶν αὐτῆ πολλὰ-
κις ἐπιτελεῖ θαύματα. Γίνεται ἡ ἀφετηρία μιᾶς νέας ζωῆς. Ἐκσπᾶ
ἡ πείνα καὶ ἡ δίψα διὰ τὸν Λόγον. Συχνὰ μέσα εἰς τὰ ἐπὶ πολλὸν
χρόνον κλεισμένα βάθη τῆς ψυχῆς τῶν δυστυχησμένων αὐτῶν
ἁμαρτωλῶν γυναικῶν ἐκσπᾶ καὶ ἀναπηδᾷ ἡ γνῶσις τῆς ἀρρήτου
καὶ ἀθλίας δυστυχίας, ἐνοχῆς καὶ αἰσχύνης τῶν. Δάκρυα ἀρχί-
ζουν νὰ ρέουν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐκ τοῦ ἀμόρφου χάους τὸ
Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μορφοποιεῖ μίαν νέαν δημιουργίαν. Ἐντὸς
τοῦ σκότους ὑποφώσκει ἡ αὐγή. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω
φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς» (Γεν. α', 3).

Αἱ διακόνισσαι ὀδηγοῦν ἔπειτα τὰς ὑπάρξεις αὐτὰς εἰς τὰ
ἄσυλα, τὰ ὁποῖα θὰ χορηγήσουν ἐργασίαν εἰς αὐτὰς καὶ θὰ ἀνοί-
ξουν τὸν δρόμον πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς γονεῖς τῶν, ἐὰν ἔχουν
τοιούτους. Βεβαίως ἡ ἐργασία τῶν διακονισσῶν δὲν ἔχει πάντο-
τε τὸ ὠραῖον αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Συχνάκις αἰταὶ δοκιμάζουν καὶ
ἀπογοητεύσεις. Ἀλλὰ πάντοτε ἐνθυμοῦνται τοὺς λόγους τοῦ
Ἁπ. Παύλου: «Γέγονα τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώ-
σω» (Α' Κορ. θ', 22). Τινὰς! Οὕτω καὶ διὰ τῆς μεσονυκτίου ἱερα-
ποστολῆς μόνον τινὲς σφάζονται.

Ὡραία ὡσαύτως εἶναι ἡ ἐργασία τῆς διακονίσσης ὡς «βοη-
θοῦ τῆς ἀστυνομίας». Τὸ ἔτος 1903 ἡ Henry Arendt ἐκλήθη καὶ
κατέστη «βοηθὸς τῆς ἀστυνομίας» ἐν Στουτγάρδῃ. Διὰ τῶν συγ-
γραφῶν της «Ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔχασαν τὸν δρόμον», «Βιῶ-
ματα μιᾶς βοηθοῦ τῆς ἀστυνομίας», «Λευκοὶ σκλάβοι» ἤγειρε
μέγαν θόρυβον καὶ ἤνοιξε νέους δρόμους ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἀστυ-

νομικῆς προνοίας. Σήμερον εἰς δεκάδας εὐρωπαϊκῶν πόλεων ὑπάρχουν τοιούτου εἴδους προσπάθειαι μὲ διάφορα ὀνόματα: «Πρόνοια τῆς ἀστυνομίας», «Πρόνοια διὰ τοὺς κινδυνεύοντας καὶ τὰς κινδυνεύουσας (ἠθικῶς)», «Σταθμοὶ βοήθειας τῆς γυναικός» κ.τ.τ.

Αἱ ἐν λόγῳ «βοηθοὶ τῆς ἀστυνομίας», αἵτινες δροῦν εἰς τὰς ὡς ἄνω βοηθητικὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἀστυνομικοῦ ἔργου, εὐρίσκονται μὲ τοὺς περιθαλπομένους ὑπ' αὐτῶν εἰς σχέσεις ἐμπιστοσύνης, δὲν διενεργοῦν καταγγελίας, δὲν συμμετέχουν εἰς τὰς ἀνακρίσεις, οὔτε χρησιμοποιοῦνται ὡς μάρτυρες εἰς τὰ δικαστήρια. Τὸ πνεῦμα τῆς ἐργασίας τῶν δὲν εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ τιμωροῦ νόμου καὶ τῆς ἀτέγκτου δικαιοσύνης, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῆς συγχωρούσης χάριτος καὶ τῆς σφζούσης ἀγάπης.

Πολλαὶ διακόνισσαι γίνονται «βοηθοὶ τῆς ἀστυνομίας» καὶ εὐρίσκονται εἰς διαρκῆ προσέγγισιν καὶ στενὴν ἐπαφὴν καὶ συνεργασίαν μὲ τὴν ἀστυνομίαν, τὸ δικαστήριον, τὰς ὀργανώσεις τῶν νέων, τὰ ὑγειονομικὰ κέντρα, τοὺς σταθμοὺς πρώτων βοηθειῶν καὶ τὰς λοιπὰς συγγενεῖς ὀργανώσεις καὶ ὑπηρεσίας. Τὸ ἔργον τῆς διακονίσσης ὡς «βοηθοῦ τῆς ἀστυνομίας» πολλάκις εἶναι τραχὺ καὶ δύσκολον. Αὕτη συχνάκις ὀφείλει νὰ ἀγρυπνήσῃ διὰ τὴν περίθαλψιν μιᾶς ἀναισθήτου μορφινομανοῦς ἢ διὰ τὴν παρηγορίαν μιᾶς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας ὁ ἀρχηγὸς ἀνακρίνεται ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ἢ ἐφυλακίσθη κ.ο.κ. Ἄλλοτε προσπαθεῖ νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ ρεβόλβερ ἢ τὸ δηλητήριον ἐκ τῶν χειρῶν μιᾶς ζηλοτύπου.

Χαρακτηριστικὴ ἔπειτα εἶναι ἡ ἐργασία πολλῶν διακονισσῶν εἰς τὴν «ἀεραποστολὴν τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ», ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔχει πλούσιον πεδῖον τόσον σφζούσης, ὅσον καὶ προληπτικῶς δρώσης διακονικῆς ἐργασίας. Ποίους περιθάλλει ἢ ἐν λόγῳ ἐργασία; Περιθάλλει ἄνδρας, γυναῖκας, νεάνιδας, οἰκογενείας, γέροντας, νέους, ὑγιεῖς, ἀσθενεῖς, ἐπαίτας, ἀβοηθήτους, ἀπροστατεῦτους. Πάντες οὗτοι ὡς ταξιδιωταὶ ἔχουν πολλάκις ἀνάγκην προσανατολισμοῦ ἢ ὑλικῆς ἐνισχύσεως. Ἡ διακόνισσα

ΑΥΤΑΠΑΡΝΗΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ *

3. Οἱ ταπεινοὶ καὶ συντετριμμένοι τὴν καρδίαν θὰ εὕρουν χάριν παρὰ τῷ Θεῷ.

Σκοπὸς τῆς ἐπὶ γῆς ἐνσάρκου ἐπιφανείας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἦτο ἡ διὰ τῆς περιχωρήσεως νέκρωσις τῆς ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι ἐνοικιούσης ἀμαρτίας καὶ ἡ διὰ τοῦ ἐν Χριστῷ βαπτίσματος ἀνακαίνισις τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Διὰ τὴν συντριβὴν ἡ ἀμαρτία ἔπρεπε νὰ συντριβῇ ὁ ἐγωϊσμός καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ὁ ἀνθρώπος συνείδησιν τῆς ἀμαρτωλότητός του. Ἡ ὑπερηφάνεια ὅμως, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπὸ τὰ πλέον ταπεινὰ ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου, καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν συναίσθησιν τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐτελείας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἐγωϊσμός, ὁ ὁποῖος εὐδοκίμεῖ εἰς τὰς ἐπηρμένους φαντασίας, ἴσταται ἐμπόδιον εἰς τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ ταπεινοῦ ἀνθρώπου εἰς σῶμα Χριστοῦ. Ἐν τούτοις ἡ ταπεινωσις καὶ συντριβὴ τῆς καρδίας εἶναι αἱ βαθμίδες τῆς κλίμακος, αἵτινες θὰ μᾶς ἀνυψώσουν ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν. Διὰ τοῦτο ὁ θεὸς Ἰάκωβος ζητεῖ ἄκραν ταπεινώσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. «Ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς» (Ἰάκ. δ' 10). Ἐννοεῖ βεβαίως τὴν ἐν τῇ παρουσίᾳ μὲν ζωῇ ἡθικῆν ἀνύψωσιν διὰ τῆς ταπεινώσεως καὶ ὑποταγῆς εἰς τὸ θεῖον θέλημα,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 334 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

ἐξυπηρετεῖ πάντας μὲ ἀγάπην. Ὡραία εἶναι ἡ φροντίς της καὶ διὰ τοὺς σπουδάζοντας νέους καὶ νεάνιδας, οἱ ὁποῖοι ταξιδεύουν, ἵνα μεταβοῦν εἰς τοὺς τόπους τῶν σπουδῶν μακρὰν τῶν γονέων των. Μὲ προσωπικὴν συμβουλὴν ἢ μὲ πινακίδας ἀνηρτημένας εἰς τὰς ἐξόδους τῶν σταθμῶν ἢ μὲ εἰδικὰ ἔντυπα φυλλάδια καὶ προκηρύξεις ὑποδεικνύονται εἰς αὐτοὺς εἰδικὰ χριστιανικὰ οἰκοτροφεῖα καὶ ἰδρύματα, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ δυνηθοῦν νὰ διαφυλάξουν τὴν χριστιανικὴν ἰδεολογίαν των καὶ νὰ προφυλαχθοῦν ἐκ τῶν παγίδων καὶ τῶν κινδύνων τῶν μεγαλοπόλεων. Τοιοῦτοτρόπως ἡ «ἱεραποστολὴ τοῦ σταθμοῦ» εἶναι μία τῶν ὠραιότερων ἐκδηλώσεων τῆς γυναικείας διακονίας.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ τὴν τελικὴν δόξαν. Τοὺς ἰδίους περίπου λόγους, τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ἀπευθύνει καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος. «Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ» (Α΄ Πέτρ. ε΄ 6). Ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ πλέον βδελυκτὴ καὶ αὐθάδης στάσις τοῦ μικροῦ καὶ ἀσημάντου πλάσματος, ὡς ὁ ἄνθρωπος, ἐνώπιον τῆς παντοδυναμίας καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ Θεοῦ, ὅστις «ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν» (Παροιμ. γ΄ 34). Εἶναι πλεῖστα τὰ Γραφικὰ χωρία, ἐν τοῖς ὁποίοις ρητῶς ἐκδηλοῦται ἡ ἀποστροφή τοῦ Ὑψίστου πρὸς τοὺς ὑπερηφάνους καὶ πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐνῶ ἀντιθέτως πλήρης ἀγάπης καὶ συμπαθείας ἐπιβλέπει ἐπὶ τοὺς ταπεινοὺς καὶ φοβούμενους τὰς ἐντολάς του. «Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους μου;» (Ἡσ. ξστ' 2). Ὑπὸ τοῦ Σοφοῦ Σειράχ ἡ ταπεινώσις παραβάλλεται πρὸς κάμινον, ἐν τῇ ὁποίᾳ δοκιμάζεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἀκριβῶς δοκιμάζεται εἰς τὸ πῦρ ὁ χρυσός. Ἐκ τῆς ἀντοχῆς του εἰς τὴν δοκιμασίαν ταύτην θὰ ἐξαρτηθῇ ἡ δικαιοσύνη του καὶ ἡ σωτηρία. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ δεχώμεθα μὲ ὑπομονὴν καὶ ταπεινώσιν πᾶσαν θλίψιν καὶ πᾶσαν δοκιμασίαν. «Πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι καὶ ἐν ἀλλάγμασι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον, ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσός καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως» (Σοφ. Σειρ. β' 4-5). Πρὸς τοῦτο πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ πάντοτε προητοιμασμένην τὴν καρδίαν του καὶ εὐσεβῶς ἐστραμμένην πρὸς τὸν Θεόν, τὴν δὲ ψυχὴν του τεταπεινωμένην καὶ πρόθυμον νὰ δεχθῇ, ὡς ὁ Ἰώβ, ὅχι μόνον τὰς εὐεργεσίας, ἀλλὰ καὶ πένιαν καὶ περιφρόνησιν καὶ ἀσθενείας καὶ πληγὰς χωρὶς γογγυσμόν, χωρὶς νὰ κλονισθῶμεν ἐν τῇ πίστει. «Οἱ φοβούμενοι Κύριον ἐτοιμάσουσι καρδίας αὐτῶν καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ταπεινώσουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν» (Σοφ. Σειρ. β' 17).

Ἐὰς ἀγωνισθῶμεν, λοιπόν, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβόμενοι τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν, κατὰ χάριν, ἐκλήθημεν ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι. Ἐὰς ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τοὺς ἐγωϊσμοὺς καὶ τὰ πάθη, ἅτινα πρέπει νὰ ἀνήκουν εἰς τὸ παρελθόν καὶ τὰ ὁποῖα μᾶς ὑπενθυμίζουσι διαρκῶς τὴν σκοτεινὴν περιόδον τῆς ἀγνοίας, ἐξ ἧς μᾶς ἐξήγαγεν ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Εὐαγγελίου του καὶ μᾶς κατέστησεν υἱοὺς φωτός. «Ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε» (Ἐφεσ. ε' 8). Ὁ Θεός, ἐναντι τῶν ποικίλων ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἀκαταπαύστως μᾶς χορηγεῖ παρά τὴν σκληροκαρδίαν καὶ τὸ ἀμετανόητον καὶ τὴν ἐμμονὴν μας εἰς τὴν ἁμαρτίαν, δὲν ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς οὔτε τὴν δεκάτην τῶν εἰσοδημάτων μας. Ὁ ψαλμωδὸς θὰ μᾶς εἴπῃ ποῖα θυσία εἶναι ἡ

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ *

β) Μιά ἀξιόλογη μοναστική προσπάθεια.

Κατὰ τὸ ἔτος 1961 σημειώνεται μιὰ ἀξιόλογη προσπάθεια ἀναβίωσης τοῦ μοναχισμοῦ στὴν πατρίδα μας στὰ Μετέωρα. Συγκεκριμένα ὁ ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος Καροῦσος, ἔνθερος θιασώτης τοῦ μοναχικοῦ ιδεώδους, ἔχοντας ἤδη ἰδρύσει στὴν Ἀθήνα Ἀδελφότητα μεῖ ἱεραποστολικά ἐνδιαφέροντα καὶ μοναστικὲς βάσεις, μαζὶ με τοὺς λίγους τότε νέους φοιτητὲς συνοδούς του, ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ μιὰ μαρτυρία στὸν μοναστικὸ μας χῶρο, κάνοντας ἓνα τολμηρὸ, γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, βῆμα. Κατόπιν συνεννοήσεως με τὸν τότε Μητροπολίτη Τρίκκης καὶ Σταγῶν ἀείμνηστο Διονύσιο ἐγκατέλειψε «τὰς ἐν ἄστει διατριβάς» καὶ ἀνέλαβε τὴν ἐπὶ ἀνδρῶσι τῆς Μονῆς Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασί τους στὴ Μονὴ οἱ νέοι ἐπιστήμονες ἔγιναν μοναχοὶ καὶ ρίχθηκαν στὴν ἐφαρμογὴ ἑνὸς πρωτοποριακοῦ προγράμματος, ποῦ σκοπὸ του εἶχε νὰ συνδυάσῃ μοναχικὴ ζωὴ καὶ ἱεραποστολικὴ δρᾶσι. Κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησι τοῦ Ἡγουμένου π. Καλλινίκου καὶ με τὴ βοήθεια ἀρχικὰ τοῦ Μητροπολίτου, ἡ νέα Ἀδελφότης ἔδωκε σύντομα δείγματα τῶν δυνατοτήτων τοῦ μοναχισμοῦ μας. Ὀλόκληρη ἡ περιφέρεια δέχθηκε ἄφθονο τὸ θεῖο λόγο ἀπὸ τοὺς νέους μοναχοὺς, οἱ χιλιάδες τῶν προσκυνητῶν δοκίμασαν τὴν παρουσίαν τῆς πιστεύουσας ἐπιστήμης στὴ συζήτησι καὶ στὸν διάλογο, ἐκδόσεις προγραμ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 336 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

περισσότερον εὐπρόσδεκτος καὶ ἀρεστὴ παρὰ τῷ Θεῷ· «Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ ταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει» (Ψαλμ. ν' 19).

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ματίσθηκαν και πέρα ἀπ' ὅλα αὐτὰ μιὰ κτιριακὴ ἀνακαίνισι τῆς Μονῆς πρόβαλλε στὸν ὀρίζοντα τὴ ζωτικότητα τῶν νέων μελῶν τῆς. Σιγά-σιγά ἄρχισε νὰ συνειδητοποιῆται ἀπὸ πολλοὺς ἡ σημασία τοῦ ἐγχειρήματος, καὶ πολλοὶ δόξασαν τὸ Θεὸ γι' αὐτὴ τὴν ἀνοιξι. Σὲ περιοδικὰ, σὲ γράμματα, στίς ἐντυπώσεις τῶν προσκυνητῶν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἔχουν χαραχθῆ λόγια πολὺ κολακευτικά γιὰ τὴν προσπάθεια, ποὺ ἄρχισε νὰ φουντώνη καὶ ν' ἀποκτῆ κύρος πρωτόγνωρο καὶ στὸν ἑλληνικὸ καὶ στὸν ξένο χῶρο. Ἄρχισε πιά νὰ φαίνεται καθαρὰ πὼς ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς μὲ ἱεραποστολικὴ δρᾶσι εἶν' ἐκεῖνο ποὺ ἀποζητοῦσε ἡ ἐποχὴ μας, ποὺ γι' αὐτὸ τὸ ἀγκάλιασε μὲ θέρμη καὶ τὸ πρόβαλε παντοῦ¹³⁰.

Ἐνάμισυ περίπου χρόνον βάσταξε τὸ πείραμα αὐτό. Ἄν διακόπηκε στὴ μέση καὶ μάλιστα σὲ μιὰ περίοδο πλήρους ἀκμῆς του, τοῦτο ὀφείλεται στὸ κατεστημένο διοικητικὸ σύστημα, ποὺ ἦλθε σὲ σύγκρουσι μὲ τὴν προσπάθεια. Ξαφνικὰ διαφωνίες πάνω σὲ θέματα γραμμῆς τοῦ μοναστηριοῦ μὲ τὴν ἐποπτεύουσα ἀρχή, ὠδήγησαν στὸ σταμάτημα ἑνὸς ἔργου, ποὺ θὰ μπορούσε, ἐλεύθερο ἀπὸ ἐπεμβάσεις στὴν ἐσωτερικὴ του ζωὴ, νὰ γίνη ἡ ἀφετηρία ἑνὸς ξεκινήματος. Πάντως τὸ τόλμημα αὐτό, ἔστω κι' ἂν δὲν ἀφέθηκε νὰ φθάσῃ στὸ τέρμα του καὶ νὰ καρποφορήσῃ σὲ ὅλο του τὸ πλάτος, ἔδειξε κάτι πολὺ σημαντικὸ, πὼς δηλ. ἡ δεσποτικὴ, ὀρισμένων Ἀρχιερέων, διαγωγὴ πάνω στὰ μοναχικὰ ζητήματα ἦταν ἡ βασικὴ αἰτία τῆς κακοδαιμονίας τοῦ μοναχισμοῦ μας. Πολλοὶ, ἀτυχῶς, Ἱεράρχες, ἔβλεπαν ἢ βλέπουν καὶ σήμερα τὰ μοναστήρια χωρὶς κατανόησι, καὶ τοὺς μοναχοὺς σὰν εἰλωτες, χωρὶς ἀξία. Καὶ ἀνάλογη πρὸς τὴν ἀντίληψί τους αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ συμπεριφορὰ τους ἀπέναντι σ' ἐκείνους ποὺ ἀκολουθοῦν τὸν «μονήρη βίον» γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Σὲ ἄλλο κεφάλαιο θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενέστερα στὸ βασικὸ τοῦτο αἷτιο καὶ θὰ ὑποστηρίξουμε πὼς ὁ μοναχισμὸς, σὰν ἰδιότυπος ἐκκλησιαστικὸς βίος ποὺ εἶναι, πρέπει νὰ ἀφή-

130. Βλ. *Irenikon* 1961 σ. 384 ἐπ. Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη 1961, σ. 317 ἐπ.

Ποιμαντικά Θέματα**ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ**

Κατὰ τὸν Ἅγιον Νικόδημον τὸν Ἁγιορείτην ὁ πνευματικὸς πρέπει νὰ παιδαγωγῇ «κατὰ τὰς ἐναντίας περιστάσεις»¹. Ἐὰν δηλαδή θέλῃ νὰ ἐπιβάλλῃ ἐπιτίμιον ἢ ἄλλο παιδαγωγικὸν μέτρον εἰς ἓνα πλούσιον, δὲν θὰ συστήσῃ εἰς αὐτὸν νὰ κάμῃ ἐλεημοσύνας, ἀλλὰ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τοὺς περιορισμοὺς τῆς νηστείας. Ἀντιθέτως εἰς ἓνα πτωχὸν ποιμαινόμενον θὰ συστήσῃ νὰ κάμῃ ἐλεημοσύνας. Καὶ τοῦτο διότι οὔτε ὁ πλούσιος δυσκολεύεται νὰ κάμῃ ἐλεημοσύνας οὔτε ὁ πτωχὸς νὰ ὑποβληθῇ εἰς τοὺς περιορισμοὺς τῆς νηστείας. Ἐνεργῶν δὲ οὕτω ὁ πνευματικὸς, ἐνεργεῖ «κατὰ τὰς ἐναντίας περιστάσεις».

Τὸ πνεῦμα τῆς ἀνωτέρω συστάσεως τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου εἶναι ἀσφαλῶς, ὅτι τὸ οὐσιῶδες κατὰ τὴν ἀσκησιν τῆς ποιμαντικῆς παιδαγωγίας εἶναι νὰ ὑποβάλλεται ὁ ποιμαινόμενος εἰς μίαν θυσίαν. Ἀλλὰ εἰς μίαν θυσίαν, ἢ ὅποια θὰ πρέπει νὰ γίνεταί αἰσθητῆ ὡς πίεσις ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ἐκείνης τῆς προσωπικότητος τοῦ ποι-

1. Ἐξομολογητᾶριον (ἐκδ. Μ. Σαλιβέρου), σελ. 79.

νεται μακρὰ ἀπὸ δεσποτικῆς ἐπεμβάσεως, γιὰ νὰ ἀναπτύσσεται ἐλεύθερα μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ἄν ἡ προσπάθεια τῶν Μετεώρων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς φάνηκε πῶς ἀπέτυχε, τοῦτο δὲν εἶναι σωστό. Τὸ σταμάτημά της ἔγινε ἓνα γερὸ μάθημα καὶ στὸν πρωτεργάτη τῆς διαλύσεως, μὰ καὶ ὠφέλησε ἄλλες παρεμφερεῖς προσπάθειες πού, ἐνθαρρυνόμενες ἀπὸ τὴν πρώτη, εἶχαν ἀρχίσει δειλὰ-δειλὰ νὰ ἐμφανίζονται στὸν ἴδιο χῶρο. Ἔτσι συνειδητοποιήθηκε ἡ ἀνάγκη γιὰ μιὰ αὐτόνομη, ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀνάπτυξι τοῦ μοναχισμοῦ καὶ οἱ ἀλόγιστες ἐπεμβάσεις περιωρίσθησαν στὰ νόμιμα καὶ κανονικά τους πλαίσια, ἀφήνοντας ἐλεύθερο πάνω-κάτω τὸ πεδίο γιὰ ἀνάπτυξι μοναχική.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

μαινομένου, ἢ ὁποῖα παρουσιάζεται περισσότερον ἀδύνατος ἢ εὐάλωτος ὑπὸ τοῦ κακοῦ. Βεβαίως εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἐὰν ὁ πνευματικὸς εὐρεθῇ ἐνώπιον πλουσίου ποιμαινομένου, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑπερβαλλόντως φιλοχρήματος, θὰ συστήσῃ εἰς αὐτὸν καὶ ἐλεημοσύνας. Ὅπως ἐπίσης ἐὰν συναντήσῃ πτωχὸν μὴ ἐγκρατῆ, θὰ ἐπιβάλλῃ εἰς αὐτὸν καὶ τὸ παιδαγωγικὸν μέτρον τῆς νηστείας.

Ὅπως δὲ ὅμως ἡ «κατὰ τὰς ἐναντίας περιστάσεις» ποιμαντικὴ παιδαγωγία ὑπογραμμίζει ὄχι μόνον τὴν σημασίαν τῆς πίεσεως ἐπὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ ποιμαινομένου, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ πίεσις αὕτη δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀυθαίρετος. Πρέπει νὰ προσδιορίζεται ἀπὸ τὰς ἐναντίας πρὸς τὸν βίον τοῦ ποιμαινομένου περιστάσεις. Ὁ πτωχός, ὅταν πρέπει νὰ κάμῃ ἐλεημοσύνας, κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ πνευματικοῦ του πατρός, θὰ δοκιμάζεται ἰσχυρῶς, μὴ δυνάμενος νὰ διαθέτῃ ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτοῦ. Ὁ δὲ πλούσιος ἔχων πολλὰ ἀγαθὰ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, θὰ δοκιμάζεται ἐπίσης ἰσχυρῶς, ὑποχρεούμενος νὰ στερῆται ἀπολαύσεων καὶ εὐχαριστήσεων, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν. Ἡ ρυθμισίς αὕτη τοῦ βίου «κατὰ τὰς ἐναντίας περιστάσεις» αἰτιολογεῖ ἐποικοδομητικῶς τὴν πίσιν ἢ τὴν θυσίαν. Διότι ὁ ὑποβαλλόμενος εἰς ἐν τοιοῦτον εἶδος παιδαγωγίας πιστὸς δὲν παιδαγωγεῖται ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ παιδαγωγεῖται. Παιδαγωγεῖται διὰ νὰ προκόψῃ εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ διὰ νὰ φθείρῃ καὶ φονεύῃ τὸν «παλαιὸν ἄνθρωπον», τὸ «σῶμα τοῦ θανάτου», τὸ ὁποῖον φέρει ἐντὸς αὐτοῦ.

Ἡ θεώρησις τῆς ἀνωτέρω ποιμαντικῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὸ πρῶμα τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ἐπικυρώνει γενικῶς τὴν θεμελιώδη σημασίαν αὐτῆς διὰ τὸ ὅλον ἔργον τῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ συγχρόνου χριστιανοῦ. Αἱ συνεχῶς ἀύξανόμεναι ἀπαιτήσεις τοῦ συγχρόνου βίου δι' ἄνεσιν καὶ «καλοπέρασιν» ὠθοῦν εἰσέτι καὶ τὸν πιστὸν ἄνθρωπον πρὸς μίαν εὐθυγράμμισιν μὲ ὅ,τι καλοῦμεν «κόσμον» ἐν ἀρνητικῇ ἐννοίᾳ. Προτρέπουν τὸν ποιμαινόμενον νὰ ἀναζητῇ τὴν «εὐρείαν ὁδὸν» καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὴν «στενὴν καὶ τεθλιμμένην». Ἡ «κατὰ τὰς ἐναντίας περιστάσεις» ὅμως ποιμαντικὴ παιδαγωγία, ἐπιβάλλουσα πίεσις καὶ θυσίας ἐποικοδομητικοῦ χαρακτήρος, συγκρατεῖ τὸν ποιμαινόμενον ἐντὸς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς προσπαθείας τῆς «ζωοποιοῦ ἐν Χριστῷ νεκρώσεως». Ἡ νέκρωσις αὕτη εἶναι ἀσφαλῶς ἡ ἀρίστη ἐκφρασις τῆς ποιμαντικῆς ἀρχῆς, τῆς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου διδασκομένης.

Η ΑΘΕΪΑ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ*

Βασικό συνεπῶς γνώρισμα τῶν ἀθέων ὑλιστῶν ὑπῆρξε ὅτι δὲν ἔφθασαν στὴν ἀθεΐα ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη, ἀλλὰ ἠθέλησαν νὰ ἐπικαλύψουν τὴν ἀθεΐαν διὰ τῆς Ἐπιστήμης. Νὰ ἐμφανίσουν τὴν Ἐπιστήμην ὡς ἀθεΐαν.

Νὰ ὁμῶς πού στὸ σημεῖο αὐτὸ ἐδέχθησαν τρομερὰ ραπίσματα. Ὁ πολὺς Einstein καλλιεργώντας τὴν ἐπιστήμην ὅσον ὀλίγοι, ἀπεφάνθη: «Ποτὲ δὲν βρῆκα τίποτε στὴν ἐπιστήμην μου, πού νὰ μπορῶ νὰ τὸ ἀντιτάξω στὴν Θρησκεία»¹¹. Αὐτὸ θυμίζει μίαν ἄλλην ἐξ ἴσου ἀξιοπρόσεκτη διακήρυξι τοῦ Humphrey Davy: «Ἐφ' ὅσον ὁ σοφὸς εἰσδύεται εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἐπιστήμης, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ καρδία του πληροῦται Πίστεως καὶ φωτιζομένη καταπλήσεται πρὸ τοῦ ἐπιλάμποντος μεγαλείου τοῦ θεοῦ Φωτός»¹².

Στὴ μάχῃ τῆς μετὰ τὴν Ἐπιστήμη ἢ ἀθεΐα βγῆκε κατασυντετριμμένη. Ὡστε μποροῦμε μετὰ βεβαιότητος σήμερα νὰ ποῦμε ὅτι «ὁ λεγόμενος ex officio ἀθεϊσμός τῶν ἐπιστημόνων εἶναι ὀριστικὰ ἐκτὸς μόδας. Ὅσο πιὸ πολὺ τὸ πνεῦμα εἶναι ἐπιστημονικόν, τόσο περισσότερο ἀντίκειται στὸ παράλογο καὶ ἀπαιτεῖ ἓνα νόημα τοῦ κόσμου, ἔστω καὶ ἂν δὲν μπορῆ νὰ τὸ διατυπώσῃ ἐπιστημονικά. Ἀφήνει τὸ ἔργο αὐτὸ σὲ μιὰ ἄλλη ἀρμοδιότητα, διατηρώντας ἓνα βαθὺ σεβασμὸ μπροστὰ στὸ μυστήριο, ὅπως τὸ λέγει ἄλλη μιὰ φορὰ ὁ Einstein: «Τὸ πιὸ ἀκατανόητο πρᾶγμα στὸν κόσμον εἶναι νὰ εἶναι κατανοητὸς ὁ κόσμος»¹³.

Τώρα ἀκόμη πιὸ ἀκατανόητο εἶναι ὅτι αὐτὴν τὴν ἀπλὴ ἀλήθεια δὲν κατῴρθωσαν νὰ συλλάβουν οἱ ἐπιστημονισκοὶ τοῦ ὑλισμοῦ. Ἀφοῦ ὁ κόσμος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κατανοητός, πῶς θὰ μποροῦσε ὁ ἄνθρωπος νὰ κατανοήσῃ καὶ νὰ ψηλαφίσῃ τὸν Δημιουργὸν τοῦ κόσμου, τὸν Θεόν; Ἡ ἀνθρώπινη διάνοια μπορεῖ νὰ ἰχνηλατίσῃ τὰ σημάδια τῆς Παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἢ τῆς Δόξης Του ἢ τῆς Σοφίας Του, ἀλλὰ δὲν θὰ μπορέσῃ ποτὲ νὰ χωρέσῃ μέσα τῆς τὴν ἔννοια τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ. Διότι ἀπλούστατα δὲν εἶναι πλασμένη γιὰ κάτι τέτοιο, ἔχει ἐγγενῆ τὴν πρὸς τοῦτο ἀδυναμίαν. Ἡ ὑπαρξὶς καὶ ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἓνα μυστήριο. Ἀλλὰ τὸ μυστήριο αὐτὸ προσεγγίζεται μόνον διὰ τῆς Πίστεως καὶ πάντως ποτὲ μετὰ τὸ πεί-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 339 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

11. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 37.

12. Ἰω. Σκαλτσούνη, Δημόδης τοῦ Χριστιανισμοῦ Ἀπολογητικὴ, σ. 184

13. Ἡ πάλη μετὰ τὸν Θεόν, σελ. 38.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΤΙΝΑ ΜΕΤΡΑ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΠΡΟΟΔΟΝ
ΚΑΙ ΑΝΥΨΩΣΙΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ *

Νὰ δημιουργηθοῦν εἰς τὰς Ἱ. Μητροπόλεις, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, φροντιστήρια ἐξαετοῦς φοιτήσεως, εἰς ἃ νὰ φοιτοῦν ἀπόφοιτοι ΣΤ΄ Δημοτικοῦ Σχολείου μέχρι καὶ Βας ἐξαταξίου Γυμνασίου καὶ εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ὑπάρχοντες κληρικοὶ Θεολόγοι καὶ Φιλολόγοι, συνεπικουρούμενοι καὶ ὑπὸ εὐσεβῶν καὶ λοιπῶν καθηγητῶν τῆς περιοχῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, νὰ διδάσκουν κυρίως Θεολογικὰ καὶ Φιλολογικὰ μαθήματα, συγχρόνως δὲ νὰ ἀσκήται καὶ ἔντονος πρακτικὴ λειτουργικὴ ἐκπαίδευσις.

Νὰ γίνεται αὐστηρά, ὡς πρὸς τὸ ἦθος, ἐπιλογὴ τῶν προσερχομένων εἰς τὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς Ἱεροσπουδαστῶν, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου ἢ τῶν Κληρικῶν, εἰς οὓς ἀναθέτει τὸ ἔργον τῆς ἐπιλογῆς, ὁ δὲ ἔλεγχος νὰ γίνεται μὲ αὐστηρῶς ἀντικειμενικὰ κριτήρια.

Νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ἑνορίας, ὑπὸ τῶν Ἱερέων καὶ λοιπῶν πνευματικῶν παραγόντων, ἡ φροντίς περὶ ἐξευρέσεως παιδῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ, ἐχόντων ἱερατικὰς κλίσεις.

Οἱ ἀποφοιτῶντες τῶν Ἱεροδιδασκαλείων Θεσσαλονίκης καὶ Βελλᾶς, ἐφ' ὅσον θὰ λαμβάνωνται τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τοῦτο

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 310 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

ρῆμα. Γι' αὐτὸ, καθὼς λέγει ὁ Π. Εὐδοκίμωφ: «τὸ μυστήριον δὲν εἶναι αὐτὸ ποὺ καταλαβαίνομε, ἀλλ' αὐτὸ ποὺ μᾶς περιλαμβάνει»¹⁴.

Σκοπάζοντας σὲ τέτοια βασικὰ σημεῖα ἢ ἀθεΐα κατῶρθεσε νὰ ἀποδείξῃ τὸ τελείως ἀντίθετο ἀπ' αὐτὸ ποὺ προσπαθοῦσε. Δηλ. τὴν πλήρη καὶ τελεῖα ἁρμονία Πίστεως καὶ Ἐπιστήμης. Καὶ μάλιστα σὲ τόσο ἀξιοθαύμαστο σημεῖο, ποὺ ἡ Ἐπιστήμη σήμερα, ὀρθοτομοῦσα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, θεολογεῖ καὶ ἐπιφέρει συνεχῶς καὶ νέα ραπίσματα στὴν ἀνεπιστημοσύνη καὶ τὴν ἀγαΐδεια τῶν ἀθέων ἐπιστημονισκῶν.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΛΕΝΗΣ

μέτρα, νὰ χειροτονῶνται καὶ νὰ δύνανται νὰ διορίζωνται ὄχι μόνον εἰς χωρία ἔχοντα μονοτάξια ἢ τὸ πολὺ διτάξια Δημοτικά σχολεῖα, ἀλλὰ παντοῦ, ἔνθα δύνανται νὰ διορισθῶσιν ἱερεῖς Βας κατηγορίας. Νὰ ὑποστηρικθῇ, ἔνθα εἶναι ἐφικτόν, ὁ συνδεδασμένος διορισμὸς προσώπων ὡς ἱερέων ἅμα καὶ διδασκάλων.

Θεωρεῖται ἀναγκαία ἡ ἄμεσος ἔναρξις λειτουργίας Θεολογικῆς Ἀκαδημίας (Πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου), ἔχουσης μόνον Κληρικοὺς καθηγητάς. Ἡ ἤδη λειτουργοῦσα «Ἀνωτέρα Ἱερατικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν» θὰ ἠδύνατο δεόντως ὑποστηριζομένη καὶ διοργανουμένη πλεῖστα ὅσα ἀγαθὰ νὰ προσφέρῃ, ὡς πρὸς τὸ ὑπ' ὄψιν σημεῖον, τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Νὰ ἀντιμετωπισθῇ τὸ πρόβλημα τῶν πτυχιούχων τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, ἀνωτέρων Ἐκκλησιολογικῶν Φροντιστηρίων καὶ Σχολῶν, ἔνεκεν τοῦ μεσολαβοῦντος χρόνου ἀπὸ τῆς ἀποφοιτήσεώς των ἐκ τῶν Σχολῶν τούτων μέχρι τῆς ἀποκτήσεως τῆς κανονικῆς πρὸς χειροτονίαν ἡλικίας, καθ' ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον παρατηρεῖται μεγάλη «διαρροή» ἐκ τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἱερωθῶσιν ἀποφοίτων τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν.

Καλὸν εἶναι, ὅπως οἱ ἐν λόγῳ ἀπόφοιτοι προτιμῶνται ὑπὸ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν εἰς τὰς διαφόρους ὑπ' αὐτοὺς ὑπαρχούσας Ἐκκλησιαστικὰς Ὑπηρεσίας.

Κληρικοὶ σπουδασταὶ ἀνωτέρων Ἱερατικῶν Σχολῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ φοιτῶσιν εἰς τοιαύτας ἐπαρχιακῶν πόλεων καὶ οὐχὶ Ἀθηνῶν ἢ Θεσσαλονίκης, καθ' ὅτι ἐπιστρέφοντες οὗτοι εἰς τὰ χωρία των ἢ μεγαλύτερα ἐνίοτε ἐνασχόλησίς των εἶναι τὸ πῶς θὰ ἐπιτύχωσιν ἀπολυτηρίου ἐκ τῆς οἰκείας αὐτῶν Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ μονίμου διορισμοῦ εἰς τὰς μνημονευθείσας ἀνωτέρω μεγαλοπόλεις.

Νὰ ἀναπτυχθῇ παρὰ τῇ ἱερατικῇ ἐκπαιδεύσει ἱεραποστολικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν ὀρθόδοξον φρόνημα, ὥστε οἱ ἐν αὐτῇ ἐκπαιδευόμενοι νὰ ἀποκτήσουν βαθυτάτην τὴν συναίσθησιν τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς τοῦ Κληρικοῦ εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον.

Νὰ τελῶνται εἰς τὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς ἅπασαι αἱ καθ' ἡμέραν ἱεραὶ ἀκολουθίαι καὶ νὰ παρωθῶνται οἱ ἱεροσπουδασταὶ νὰ ζῶσι τὴν μυστηριακὴν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ζωὴν.

Προτείνεται ἡ ἐν τοῖς Ἐκκλ. Ἐκπαιδευτηρίοις εἰδίκευσις τῶν ἱεροσπουδαστῶν εἰς τὴν καταπολέμησιν καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν ξένων θρησκευτικῶν προπαγανδῶν, καὶ δι' τοῦ Χιλιασμοῦ.

Τέλος, νομίζομεν ὅτι θὰ πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς συστηματικὴ διδασκαλία α) περὶ τῆς Ἐκκλη-

σίας ὡς Σώματος Χριστοῦ καὶ β) περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἱερέως :

1) ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του (περισυλλογὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ), 2) ἔναντι τῆς Προϊσταμένης αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῆς Ὑπηρεσίας (ἀξιοπρεπεῖς μεταχειρίσεις τοῦ ἱερέως ἐκ μέρους τῆς προϊσταμένης Ἐκκλ. Ἀρχῆς καὶ φιλότιμος ἀνταπόκρισις τοῦ ἱερέως πρὸς τὰς φιλοστοργούς ἐκδηλώσεις τῆς προϊσταμένης του Ὑπηρεσίας), καὶ 3) ἔναντι τοῦ κόσμου (ποιμαντικοὶ τρόποι ἐργασίας τοῦ ἱερέως ἐν τῇ οἰκογενεῖα καὶ τῇ καθ' ὅλου ἔνορία, δι' ἀναπτύξεως στενῶν σχέσεων ποιμένος - οἰκογενείας, καὶ ἀντιμετωπίσεως συγχρόνων κοινωνικῶν προβλημάτων).

* * *

Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν μόνον ἐκφάνσεις τινὰς τοῦ ποιμαντικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἔργου, ἐν σχέσει πρὸς τὸ μέγα πρόβλημα τῆς πνευματικῆς προόδου καὶ ἀνυψώσεως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου.

Βεβαίως, τόσον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῶν Μονίμων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν Αὐτῆς, ὅσον καὶ οἱ ἀνά τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις ἐργαζόμενοι Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, θεωροῦνται οἱ πλέον ἀρμόδιοι παράγοντες, οἵτινες, ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ τῷ ἐνδιαφέροντι αὐτῶν πρὸς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον, πρὸς τὸν Λαὸν τοῦ Θεοῦ, μεριμνῶσι διὰ τὴν λήψιν τῶν ἀναγκαίων καὶ καταλλήλων ποιμαντικῶν μέτρων, ἵνα οὕτω καταστῆ δυνατὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ προλαμβάνῃ, νὰ θεραπεύῃ καὶ νὰ οἰκοδομῇ, ἐργαζομένη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τὸ ἔργον τῆς Ἀπολυτρώσεως, τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν τῇ πορείᾳ δὲ τῆς παρουσίας ἐργασίας, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιμόρφωσιν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, εἶχομεν ὑπ' ὄψιν καὶ τινὰς ἰδέας ἐνίων Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν, οἵτινες ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀναλίσκουσιν ἑαυτοὺς ἐν τῷ ποιμαντικῷ τῆς Ἐκκλησίας ἔργῳ.

Τέλος, νομίζομεν ὅτι ἡ βάση τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀνωτέρω ἀναφερομένης προσπάθειας εὐρίσκεται εἰς τὸν χῶρον, ἐνθα ὑπάρχει ἡ θερμουργὸς πίστις καὶ ἀγάπη, ἐν Ἐκκλησιαστικῷ φρονήματι, πρὸς τὴν μητέρα Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἡ πειθαρχημένη ζωὴ εἰς τὰς ἐπισημοὺς τῆς Ἐκκλησίας ἀποφάσεις, ἡ ἔφεσις ἡμῶν πρὸς συνεχῆ ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ χώρῳ μαθητείαν, ἡ ἀγωνία, ἡ ἀγάπη καὶ συμπάραστασις, ὡς Ποιμένων καὶ Λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ, ἐν πνεύματι ἱεραποστολῆς καὶ θυσίας εἰς τὰ προβλήματα τοῦ πάσχοντος συνανθρώπου.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ, πτ.Θ. Μ.Ρh.

Η ΚΡΙΣΙΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΝΕΩΣΙΣ ΤΟΥ «ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ»*

6) Πέρα όμως από τὸ ὄνομα πρέπει νὰ ἀλλάξη ἡ ἐσωτερικὴ δομὴ τοῦ Κατηχητικοῦ καὶ ἡ μέθοδος ἐργασίας του. Ἡ κατηχητικὴ συγκέντρωσις πρέπει νὰ πάρῃ τὴ μορφή φιλικῆς συντροφιάς, ἀνοιχτῆς πρὸς ὅλους, μέσα στὴν ὁποία ὁ νέος δὲν θὰ ἀκούῃ ἀπλῶς, ἀλλὰ θὰ ἐκφράζῃ ἐλεύθερα καὶ θὰ ζῆ δυναμικὰ τὴν πίστι του. Τὴν πίστι του ὄχι μόνο πρὸς τὸ Θεό, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Μὲ ἄλλα λόγια ἡ Κατήχησις θὰ εἶναι μέρος τῆς ζωῆς τοῦ νέου, ἐνσωματωμένη στὸ σύνολο τῶν δραστηριοτήτων, πού ἀποτελοῦν τὴν ἀνθρώπινη ἐμπειρία καὶ ὄχι ἀποκομμένη ἀπ' αὐτήν. Στὸ χῶρο τῆς κατηχητικῆς συγκεντρώσεως ὁ νέος δὲν θὰ ἐκφράζῃ μόνο ἐλεύθερα τὴν πίστι του, ἀλλὰ καὶ θὰ δραστηριοποιῆ κάθε τάλαντό του, θέτοντάς το στὴ διάθεσι τῶν ἄλλων καὶ παίρνοντάς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅ,τι τοῦ λείπει. Ἔτσι τὸ Κατηχητικὸ γίνεται «κοινωνία», μὲ ἐκκλησιολογικὴ ἔννοια, μέσα στὴν ὁποία οἱ νέοι βρίσκουν ἀπάντησι στὰ τρία μεγάλα αἰτήματα - ἀνάγκης τους. Στὰ αἰτήματα ἐλευθερίας, δολοκληρώσεως, ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς ἄλλους.

Ἡ ὀργάνωσις καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς κατηχητικῆς συγκεντρώσεως πρέπει νὰ εἶναι τέτοια, πού νὰ δίνῃ τὴ δυνατότητα στὰ παιδιὰ νὰ ἀναπτύσσουν πρωτοβουλίες. Ἄν ὅ,τι γίνεται μέσα σ' αὐτὴν βγαίῃ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ μέλη της, εἶναι ἔργο δικό τους, τότε τὰ παιδιὰ θὰ τὸ ἀγαπήσουν, θὰ δώσουν σ' αὐτὸ ὅλο τὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὸ δυναμισμό τους, θὰ φροντίσουν νὰ προσελκύσουν καὶ ἄλλους κοντὰ τους. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ ἐμπνεύσωμε καὶ θὰ καλλιεργήσωμε στοὺς νέους ἱεραποστολικὸ φρόνημα καὶ θὰ τοὺς ἔχωμε ὄχι ἀπλῶς μαθητές, ἀλλὰ συνεργάτες στὴν προσπάθειά μας. Ἡ πείρα τῶν τελευταίων ἐτῶν ἀπέδειξε ὅτι ὅπου ἡ κατηχητικὴ προσπάθεια ἀκολούθησε αὐτὴ τὴ γραμμὴ στεφανώθηκε ἀπὸ ἐπιτυχία.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 342 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

γ) Για μιὰ τέτοια συγκέντρωσι δὲν εἶναι ἀρκετὸς ὁ χώρος τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ. Εἶναι ἀπαραίτητο τὸ Ἐνοριακὸ Κέντρο Νεότητος, ἐξοπλισμένον μὲ τὰ κατάλληλα ὀπτικοακουστικὰ μέσα, σὰν προέκτασις ὁμῶς τοῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ καὶ ὄχι ἀποξενωμένο ἀπ' αὐτόν. Ἐκεῖ ἢ συγκέντρωσις θὰ πάρη πιὸ ἐλεύθερο χαρακτήρα. Θὰ προσφερθῇ ἓνα ἀναψυκτικὸ ἢ ἓνα γλυκὸ, ὅπως ἀκριβῶς σὲ μιὰ φιλικὴ συντροφιά, θὰ μποροῦν νὰ ἀκούσουν οἱ νέοι καλὴ μουσικὴ, πού οἱ ἴδιοι θὰ διαλέξουν, θὰ παίξουν, θὰ προγραμματίσουν τίς ἐκδηλώσεις τους, π.χ. λατρευτικὴς, φιλανθρωπικὴς, καλλιτεχνικὴς (ἐκθεσι ζωγραφικῆς, φωτογραφίας, κονσέρτα μουσικῆς), ψυχαγωγικὴς (προβολὴς σλάιτς ἢ κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ἐκδρομὴς κ.λπ.). Τὸ κυρίως θέμα τῆς κατηχητικῆς συγκεντρώσεως θὰ θγαίνῃ αὐθόρμητα ἀπὸ τὴ φιλικὴ αὐτὴ συντροφιά, ἀπὸ αὐτὸ πού ζοῦν τὰ παιδιὰ εἴτε μέσα σ' αὐτήν, εἴτε ἔξω ἀπ' αὐτήν. Θὰ ἔχη ἔτσι ἐπικαιρότητα καὶ δὲν θὰ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὸν Κατηχητή. Ὅταν ὑπηρετοῦσα σὰν Ἱεροκήρυξ σὲ κάποια Ἐπαρχία, θυμοῦμαι πὼς κάναμε, μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, μιὰ θαυμάσια συζήτησι στὸ Ἀνώτερο Κατηχητικὸ, γιὰ τί νομίζετε; Γιὰ τὸ «στρήνιγκ»! Ἦταν τότε τὸ θέμα τῆς ἐπικαιρότητος καὶ ἀρχίσαμε ἀπ' αὐτό, γιὰ νὰ καταλήξωμε στὴν ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ τὴ χριστιανικὴ τοποθέτησι ἀπέναντί του!

δ) Ὅχι προκαθορισμένο πρόγραμμα «διδακτέας ὕλης». Στὴν κατηχητικὴ συγκέντρωσι, ὅπως τὴν ἐγνωσοῦμε μὲ ὅσα εἶπαμε πιὸ μπροστά, δὲν ὑπάρχει προκαθορισμένο πρόγραμμα διδασκαλίας. Δὲν ὑπάρχει «διδακτέα ὕλη». Τὰ θέματα διαλέγονται ἐλεύθερα ἀπὸ τὰ παιδιὰ. Στὸν ἑλλαδικὸν χώρον δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ διδάξωμε συστηματικὰ τίς ἀρχὲς τῆς χριστιανικῆς Πίστεως, γιὰτὶ αὐτὸ γίνεται στὰ Σχολεῖα. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς εὐκαιρίες πού μᾶς προσφέρει ἢ ὑποχρεωτικὴ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν, ὅπως εἶπαμε καὶ προηγουμένως, καὶ πρέπει νὰ τὴν ἐκμεταλλεθοῦμε. Μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ μιὰ μεγάλη φροντίδα καὶ μᾶς δίνει ἐλευθερίαν κινήσεως.

Ἐδῶ πιθανὸν νὰ γεννηθοῦν μερικὰ ἐρωτήματα: Δὲν θὰ πρέ-

πει ὁ Κατηχητής νά εἶναι προετοιμασμένος πάνω στό θέμα πού θά συζητήσῃ μέ τὰ παιδιά; Πῶς ὅμως θά προετοιμασθῇ, ὅταν τὸ θέμα θά προκύψῃ τῇ στιγμῇ τῆς συγκεντρώσεως καί ἐπομένως δέν θά μπορεῖ νά τὸ ξέρῃ ἐκ τῶν προτέρων; Θά καταργηθοῦν τὰ Κατηχητικά Βοηθήματα, ἀφοῦ περιέχουν πρόγραμμα διδασκαλίας ὀρισμένων θεμάτων καί προπαρασκευάζουν τὸν Κατηχητὴ πάνω σ' αὐτά; Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Κατηχητής πρέπει νά εἶναι καλὰ προετοιμασμένος προκειμένου νά συζητήσῃ ὁποιοδήποτε θέμα μέ τοὺς νέους. Ὅμως αὐτὴ ἡ προετοιμασία του δέν θά ἀναφέρεται σὲ συγκεκριμένο θέμα. Θά εἶναι γενικὴ πάνω στὰ προβλήματα τῶν νέων καί τὰ θέματα πού βρίσκονται στὸν κύκλο τῶν ἐνδιαφερόντων τους. Μὲ μιὰ λέξι, θά εἶναι καλὰ προετοιμασμένος γιὰ τὴν ἀποστολὴ του ὡς Κατηχητοῦ. Ὅταν δὲ ἡ καλλιέργειά του εἶναι τέτοια, πού νά ἀγκαλιάζῃ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς, τῶν προβληματισμῶν καί τῶν ἐνδιαφερόντων τῶν νέων, θά μπορῇ νά συζητήσῃ ἄνετα καί ἀποδοτικὰ μαζί τους. Γιατὶ στὴν κατηχητικὴ συγκέντρωσι δέν θά ἐμφανίζεται ὡς ἀθηνεΐα, ἀλλὰ ὡς ἕνας ἀναζητητὴς τῆς Ἀλήθειας, δίπλα στὰ παιδιά. Ἄν τὸ θέμα εἶναι δύσκολο καί ἡ συζήτησις δέν καταλήξῃ σὲ κάποιο θετικὸ συμπέρασμα, ὁ Κατηχητής θά ἔχῃ ὅλη τὴν ἄνεσι νά τὴν συνεχίσῃ στὴν ἐπόμενη συγκέντρωσι, ἐξοικονομώντας ἔτσι τὸ χρόνο πού τοῦ χρειάζεται γιὰ νά προετοιμασθῇ καλύτερα, ζητώντας μάλιστα παράλληλα καί ἀπὸ τὰ παιδιά νά κάμουν τὸ ἴδιο. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ ἐπόμενη συγκέντρωσις θά εἶναι γόνιμη καί ἐνδιαφέρουσα καί τὸ συμπέρασμα θά ᾄδῃ ἀδιάστα, ὡς κατὰκτησις ὀλόκληρης τῆς ομάδος καί ὄχι ὡς γνώμη τοῦ Κατηχητοῦ. Ὅσο γιὰ τὰ Κατηχητικά Βοηθήματα, δέν θά καταργηθοῦν, ἀλλὰ θά πάρουν καινούργια μορφή, ὥστε νά ἀνταποκρίνονται σ' αὐτὴ τὴν διαλογικὴ μορφή διδασκαλίας. Γιὰ τοῦτο ὅμως θά κάνωμε λόγο παρακάτω.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΕΖΕΝΤΗΣ

Διευθυντὴς Ἀποστολικῆς Διακονίας

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΑΣΠΟΡΑΝ ΤΗΣ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ*

3. Ἡ ζωὴ τῆς διασπορᾶς ἡμῶς δημιουργεῖ ἐμπόδια εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν πιστῶν μας. Αὐτὴ ἢ ἀλλαγὴ περιβάλλοντος δημιουργεῖ καταστάσεις, πού ἐπιδρουν καταλυτικῶς εἰς τὰς ψυχὰς κυρίως τῶν ἀσθενεστέρων περὶ τὴν πίστιν καὶ ἀθεμελιώτων, πού εἶναι δυστυχῶς καὶ οἱ περισσότεροι. "Ὅλοι οἱ μετανάσται μας ὑφίστανται ἀδήλως κλονισμὸν πεποιθήσεων καὶ ἀρχῶν. Ὁ κόσμος τοῦ ἐργοστασίου θέτει τὴν σφραγιδα του ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς σκέψεως τῶν ἐργατῶν μας. Ὁ μετανάστης κόπτεται ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς φύσεως (οἱ περισσότεροι μετανάσται μας εἶναι ἀγρόται) καὶ ἀπὸ τὸ χωρίον του, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε ἓνα ὄνομα καὶ μίαν συγκεκριμένην θέσιν εἰς τὴν μικράν του κοινω- νίαν, εἰσέρχεται εἰς τὸν κόσμον τῆς μηχανῆς καὶ τὴν ἀνω- μίαν τοῦ ἐργοστασίου. Αἱ τεράστια μηχαναὶ γύρω του μαρτυροῦν μόνον ἀνθρώπινα ἐπιτεύγματα. Τὰ πάντα εἰς τὸ νέον του περιβάλλον ἀγγέλλουν τὰ ἔργα τῶν χειρῶν» του. Πολλοὶ ἐργάται μας δὲν λέγουν χαρακτηριστικῶς: Τὸ ἐργοστάσιόν μας πα- ράγει, ἀλλὰ: Παράγουμε... "Ἔτσι δημιουργοῦν λανθανόντως μίαν αὐτοπεποίθησιν εἰς τὸν ἄνθρωπον δημιουργόν, ἐνῶ ἡ μηχανὴ γί- νεται ἡ μαγικὴ ἐκείνη δύναμις πού ἤμπορεῖ νὰ θεραπεύσῃ κάθε ἀνάγκην του. Ὁ ξένος ἐργάτης, πού εἰς τὴν Πατρίδα του ἤρχιζε τὰ πάντα μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καὶ τὰ ἐπερίμενον ὅλα ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ, δὲν δύναται πλέον ἐδῶ νὰ δια- κρίνῃ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ὅλον πλαίσιόν του γίνεται τώρα ἀνθρωποκεντρικόν. «Ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐπισιαιάζεται. Ἡ μηχανὴ δὲν ἀφήνει ν' ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ». Νὰ διατί ἡ νέα ζωὴ ἀσκεῖ διαβρωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν μεταναστῶν μας. Δὲν πταίει ἀσφαλῶς μόνον ἡ ξένη Χώρα. Πταίει κυρίως ἡ ἀλλαγὴ, τὸ νέον κλίμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἐργάτης ἀπρο- τοίμαστος ἐν πολλοῖς εἰσέρχεται. "Ἄλλωστε ὁ ὀρθόδοξος μετανά- στης, ἐρχόμενος ἐδῶ, δὲν θὰ συναναστραφῇ κατ' ἀρχὴν ἀνθρώπους πίστεως, πού καὶ ἐδῶ ὑπάρχουν. Εἰσέρχεται βασικῶς εἰς ἓνα κύ- κλον ἀνθρώπων πού ἔχουν θεοποιήσει τὸ χρῆμα, πού δὲν προσδο- κοῦν ἄλλο τι ἢ τὸ κέρδος, πού ὅλα τὰ κρίνουν μὲ τὰ μάρκα καὶ τὰ μεταφράζουν ὅλα εἰς μάρκα. Δεδομένου δ' ὅτι καὶ ὁ μετανά- στης κατ' οὐσίαν διὰ μάρκα ἦλθεν ἐδῶ, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 344 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

Ὕμνος στὴν Παναγία

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΜΟΥ!

Ἀσύλληπτη σὲ φαντασία
Ἡ ζώῃ Σου Παναγία!
Πόσα «Χαῖρε» ἔχεις ἀκούσει
Ἀπὸ μᾶς τοὺς ταπεινοὺς,
Τί καρδιά ἔχεις μεγάλη
Ποῦ ἀνοίγει στοὺς πιστοὺς,
Ποῦ βαστάζει στεναγμούς.
Πόσες καρδιές πληγωμένες
Πόσα μάτια δακρυσμένα
Κάθε βράδυ καὶ πρωτὶ
Γονατίζουν μὲ εὐλάβεια
Νὰ σοῦ ποῦν μιὰ Προσευχή!
Πόσοι ποιηταὶ μεγάλοι
Σοῦ ὕμνοῦν πάντα τὰ κάλλη,
Τῆς Ἁγίας Σου μορφῆς!
Πόσα «Χαῖρε» ἔχεις ἀκούσει
Ἀπὸ τὴν Ἁγιά Σοφία,
Ἐκεῖ γράφτηκαν οἱ Ὕμνοι
Ποῦ ραγίζουν τὴν καρδιά!
Τοῦ παλαιοῦ καιροῦ μεγάλοι
Βασιλεῖδες, λογοτέχνες
Ἱερεῖς καὶ Θεολόγοι
Ἐγραψαν ἀπὸ τὴν Πόλι
Τίς μεγάλες Προσευχές.
«Χαῖρε» πολλὰ εἶναι γραμμένα

Ἀπὸ χεῖλη πονεμένα.
Ἄκουσε τώρα κι' ἀπὸ μένα
Ποῦ εἶμαι μιὰ ἁμαρτωλή,
Καὶ συγχώρηση γυρεύω
Κι' ἀπολύτρωση ζητῶ
Μὲ τὸ «Χαῖρε» ποῦ θὰ πῶ!
Χαῖρε, πιστῶν καὶ ἀπίστων
Θεῖα Εὐλογία,
Χαῖρε, ἁμαρτωλῶν καὶ ἁθώων
Ἀγάπη καὶ παρηγορία!
Χαῖρε, ψυχὴ μεγάλη
Ποῦ γιὰ ὅλους ἔχεις πάντα
Μιὰ ἀνοιχτὴ ἀγκάλη
Κι' ὅλα παιδιὰ σου τὰ θωρεῖς·
Κι' ὅταν συγγνώμη σοῦ ζητοῦν,
Ὅλους τότε συγχωρεῖς!
Χαῖρε, ψυχὴ μονάκριβη
Ποῦ ἄλλη δὲν ὑπάρχει,
Μὲς στὴ δική Σου τὴν καρδιά
Κρατᾷς ὅλων τὰ πάθη!
Κ' ἐσὺ μὲ τὴν Ἀγάπη Σου σὺν
[ἀκτινοβολία
Τὴν πίστη ποῦ μᾶς ἔδωσες
Γίνεται πιά Λατρεία!

ΕΡΜΙΟΝΗ ΑΡΝΟΛΑΝΤ

καταληφθῆ ἀπὸ ἓνα ἀμὸν κέρδους κατ' ἀρχὴν διὰ τῆς ἐργασίας
— ἡ ὑπερωρία γίνεται σκοπὸς — ἔπειτα δὲ διὰ παντός τρόπου
(ὑποπτοι ἀπασχολήσεις, χαρτοπαιξία, λόττο κ.λπ.) Ἐχομεν πλεί-
στας περιπτώσεις ριζικῆς ἀλλοιώσεως πρώην σοβαρῶν καὶ σε-
μῶν οἰκογενειαρῶν.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ

ΠΗΓΗ ΑΓΑΘΩΝ Η ΜΕΤΑΛΗΨΙΣ *

Δ'. Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως.

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ, ὅτι οὐσιαστικῶς δὲν πρόκειται περὶ ἀπαγορεύσεως, ἀλλὰ περὶ παρανοήσεως, ὅπως θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἐξῆς.

Κατὰ τὸ ἔτος 886 αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ἦτο ὁ Λέων ὁ σοφός, ὅστις συνῆψε τέταρτον γάμον μετὰ τῆς Ζωῆς, παρὰ τὰς ἀπαγορεύσεις τῆς Ἐκκλησίας. Ἔνεκα τούτου, τὸν ἀφώρισεν ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαος. Ἀλλὰ καὶ ὁ Λέων ἀντεπιτιθέμενος ἐξεδίωξε τοῦ θρόνου τὸν Νικόλαον καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀνεβίβασε τὸν Εὐθύμιον, ὁ ὁποῖος, εὐγνωμοσύνης ἔνεκεν, ἔλυσε τοῦ ἀφορισμοῦ τὸν αὐτοκράτορα. Ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ αὐτοκράτορος ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ χωρισθῆ ὁ λαὸς εἰς δύο παρατάξεις: τοὺς φίλους τοῦ Νικολάου καὶ τοὺς προσκειμένους πρὸς τὸν νέον Πατριάρχην, τὸν Εὐθύμιον. Ἀποθανόντος τοῦ Λέοντος, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, ὁ ὁποῖος ἀποκατέστησε τὸν Νικόλαον, καταβιβάσας τὸν Εὐθύμιον. Μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ Κωνσταντῖνος Η' ὁ Πορφυρογέννητος, υἱὸς τοῦ Λέοντος, τοῦ ἐλθόντος εἰς τέταρτον γάμον μετὰ τῆς Ζωῆς, κατὰ τὸ ἔτος 912 μ.Χ. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Εὐθύμιος ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον. Βασιλεύοντος τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἐπὶ πατριαρχίας τοῦ Νικολάου, διὰ νὰ ἐπέλθῃ ὁμόνοια εἰς τὸ διχασμένον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, συνῆλθε Σύνοδος, κατὰ τὸ ἔτος 912 μ.Χ., ἡ ὁποία συνεχώρησε τὸν Λέοντα καὶ ἀπεφασίσθη, κατὰ τὸν ἐκδοθέντα «Τόμον τῆς ἐνώσεως», ὅπως ἀπαγορευθῆ εἰς τὸ ἐξῆς ὁ τέταρτος γάμος.

Διὰ τὸν τρίτον γάμον, τὸν ὁποῖον ἀπεκάλεσαν «ρύπασμα», ἀπεφάνθησαν ὅτι εἶναι ἀσυγχώρητον ἀμάρτημα. Κατ' οἰκονομίαν δέ, ἐπετράπη εἰς τοὺς ἔχοντας ἡλικίαν κάτω τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν καὶ στερουμένους τέκνων, παιδοποιῆας ἔνεκεν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 314 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

Παρά ταῦτα ὅμως, εἰς αὐτοὺς ἀπηγορεύθη ἡ θεία κοινωνία ἐπὶ πέντε ἔτη, μετὰ παρέλευσιν δὲ τούτων, θὰ κοινωνῶσι μόνον τρεῖς φορὰς κατ' ἔτος, ἦτοι: Χριστούγεννα, Πάσχα καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (Ἐκκλ. Ἱστορ. Μελετίου, σελ. 320-354, καὶ Πρακτικὰ τῶν Συνόδων, Τόμος Β', σελ. 975). Παρερμηνεύοντες τὸν κανόνά αὐτὸν τινες, ἔπαυσαν τὴν συχνὴν μεταλήψιν, ἡ ὁποία, εἰς τοὺς χρόνους μας γίνεται σχεδὸν ἅπαξ τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν Μ. Πέμπτην ἢ τὸ Μ. Σάββατον καὶ κατὰ τὸν γνωστὸν τρόπον, ὅπως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Ὅς εἶναι εὐνόητον, τὸ μέτρον αὐτό, τῆς κατ' ἀραιὰ διαστήματα μεταλήψεως, ἐξήγειρε μερικοὺς φωτισμένους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως τὸν ὄσιον Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην, τὸν Μακάριον Νοταρᾶν, Ἀρχιεπίσκοπον Κορίνθου κ.ἄ. Μάλιστα δέ, ὁ τελευταῖος συνέγραψε καὶ σχετικὸν βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Βιβλίον ψυχωφελέστατον περὶ τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως». Τὸ βιβλίον γραφὲν ἀρχικῶς εἰς γλῶσσαν ἀρχαῖζουσαν, ἀπλοποίησε γλωσσικῶς ὁ πολυγραφώτατος καὶ σοφώτατος ὄσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης καὶ ἐξεδόθη χάριν τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐν Βενετίᾳ τὸ ἔτος 1783 ὑπὸ Ἀντωνίου Βοτάλη, δις ὑπὸ τοῦ Μοναχοῦ Κωνσταντίνου Δουκάκη, τὸ ἔτος 1887 καὶ 1896, ἐν συνεχείᾳ δὲ ὑπὸ ἄλλων ἐκδοτῶν.

Παρά ταῦτα, ὅμως, οἱ ὀπαδοὶ τῆς μὴ συχνῆς μεταλήψεως ἀντέδρασαν κατηγορήσαντες τοὺς ὡς ἄνω Πατέρας.

Εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, διὰ τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη ἀνεκινήθη καὶ πάλιν τὸ ζήτημα τῆς συχνῆς μεταλήψεως, μὲ ἀνάλογον ἀντίδρασιν, ὥστε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μακράκη ὀλίγοι ἀκόμη ἐξακολουθοῦν τηροῦντες τὸ ἔθιμον τῆς συχνῆς μεταλήψεως. «Χαλεπὸν ἢ συνήθεια καὶ δεινὸν ὑποσκελίσαι καὶ δυσφύλακτον· οὐκοῦν ὄσφ τῆς συνηθείας τὴν δύναμιν, τοσοῦτω τῆς πονηρᾶς συνηθείας ἀπαλλαγῆναι, σπούδασον πρὸς δὲ τὴν ἐτέραν τὴν χρησιμωτάτην σεαυτὸν μετασχησον», κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΟΜΙΚΟΣ

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Ο Σ Ι Α Φ Ι Λ Ο Θ Ε Η (1522 - 1589)

« Ἀ γ ι ο ι μ ά ρ τ υ ρ ε ς, οἱ καλῶς ἀθλήσαντες
καὶ στεφανωθέντες, πρεσβεύσατε πρὸς Κύριον ἐλεη-
θῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Καθὼς ξεφυλλίζουμε τὰ Συναξάρια, τὰ Λειμωνάρια, τὰ Μαρτυρολόγια καὶ τοὺς Βίους τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, στρατιὰ δλόκληρη δικαίων, ἡρώων, μαρτύρων, ὁσίων καὶ ἁγίων ἔρχεται στὴν μνήμη μας. Νέοι, γέροι, παιδιά, γυναῖκες καὶ ἄνδρες στολισμένοι μὲ ἀμάραντα στεφάνια δόξης καὶ ἀγιότητος παρελαύνουν μπροστὰ μας ψάλλοντας τὸν ὕμνο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, ποὺ τόσο ζήτησαν καὶ θέλησαν στὴν Γῆ καὶ στὸν Οὐρανό.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία «ὡς πορφύραν καὶ βύσσον τὰ αἵματα τῶν μαρτύρων στολισαμένη» ἔχει γιὰ δόξα καὶ τιμὴ τοὺς μάρτυρας καὶ ἁγίους, ποὺ μὲ τὴν φατιά, τὰ βασανιστήρια, τὸ ξίφος, τὰ ἄγρια θηρία ἢ τὸν πνιγμὸ ἐδωσαν τὴν ζωὴ τους γιὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς.

Οἱ Μάρτυρες, οἱ Πατέρες καὶ οἱ Ἁγιοὶ δὲν ἔλλειψαν ποτὲ ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Τὸ αἷμα πορφυρώνει τὸ ἀδαμάντινο στεφάνι τῆς ἀπὸ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ιδρύσεώς της μέχρι σήμερα. Ἰδιαιτέρα, μετὰ τὴν ἄλωσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ 1453, μιὰ νέα σειρά ἀπὸ Νεομάρτυρες Ἑλληνες ἔρχονται νὰ προστεθοῦν στὴν δύναμι καὶ στὸ μεγαλεῖο τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας. Εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ ξεπήδησαν μέσα ἀπὸ τὸν ἀγωνιζόμενο λαὸ καὶ ὑπῆρξαν ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ σωτηρία τῶν ὑποδούλων. Περισσότερο ὅμως, «...τὸν ὑπὲρ πίστεως διεξῆγον μέγαν ἀγῶνα οἱ νεομάρτυρες παῖδες, ἄνδρες, γέροντες, γυναῖκες, μοναχοί, ἱερεῖς, ἐπίσκοποι, πατριάρχαι, ὧν τὸ μαρτύριον διεδήλου τὴν μεγάλην καὶ ἀκατάβλητον πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν δύναμιν τῆς Ἐκκλησίας».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 349 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

«'Ανθος εὐώδης καὶ φῶς ἰλαρὸν ἐν τῷ βαρεῖ τῆς δουλείας χειμῶνι...» ὑπῆρξε καὶ ἡ Ὅσια Φιλοθέη μέσα στὸν ἀπέραντο λειμῶνα τῶν ὀρθοδόξων Νεομαρτύρων. Φῶς ἐλπίδος καὶ παρηγοριᾶς ὑπῆρξεν ἡ παρουσία της καὶ τὸ ἔργο της στὰ σκληρὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας.

Γόνος παλαιᾶς καὶ ἀρχοντικῆς γενειᾶς τῶν Μπενιζέλων, γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα περὶ τὸ 1522. Τότε ποὺ ὄλα τὰ «ἔσκιαζε ἡ σκλαβιά» καὶ τὸ Γένος περνοῦσε «διὰ πολλῶν θλίψεων».

Ὁ πατέρας τῆς Φιλοθέης, Ἄγγελος Μπενιζέλος καὶ ἡ μητέρα της Συρίγη, ποὺ ἡ προγονικὴ καταγωγή της προερχόταν ἀπὸ τοὺς Παλαιολόγους, εἶχαν τὸ μεγάλο καὶ ἀρχοντικὸ σπιτί τους στὴν Πλάκα. Ἐνα ἀρχοντικό, ποὺ μέσα στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἀκτινοβολοῦσεν ἀγάπη, καλωσύνη καὶ ἐλπίδα. Ἔτσι, πλοῦτος, προγονικὴ κληρονομιά, ἀνώτερη κοινωνικὴ θέσι βάραιναν τὴν ζωὴ καὶ τὴν ἱστορία τῆς μικρῆς Ρεγούλας, ὅπως ἦταν τὸ ὄνομά της, πρὶν νὰ προσέλθῃ στὴν μοναχικὴ ἄθλησι. Παιδί εἶναι ἀκόμη, ἀλλὰ γύρω της σκορπάει τὴν ὀμορφιά, τὴν αἰσιοδοξία, τὴν ἐλπίδα τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας. Γι' αὐτό, ὄχι μόνο ἡ οἰκογένειά της, ἀλλὰ ὀλόκληρη ἡ τότε Ἀθήνα χάρηκαν ὅταν ἤλθε ἡ ὥρα τοῦ γάμου της μ' ἓνα ἀρχοντόπουλο τῶν Ἀθηνῶν. Ἄλλο ἓνα σπιτικὸ θὰ γινόταν ἐστία παρηγοριᾶς, ἀρωγῆς στοὺς φτωχοὺς καὶ βοηθείας γιὰ τοὺς σκλάβους καὶ ἀβοήθητους γραιοὺς.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Λόγω μεγάλης ἐλλείψεως χάρτου, εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως παύσωμεν χορηγοῦντες παντὸς εἶδους ἀνάτυπα ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς Περιοδικοῖς ἄρθρων, πλὴν τῶν ἐν τῇ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» δημοσιευομένων ἐπιστημονικῶν μελετῶν, εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν ὁποίων θὰ δίδωμεν ἑκατὸν (100) καὶ μόνον ἀνάτυπα. Συγχρόνως εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως περιορίσωμεν μέχρι τοῦ κατωτάτου δυνατοῦ ὀρίου τὰς σελίδας τῶν Περιοδικῶν μας.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

«ΘΕΟΣ ΕΓΓΙΖΩΝ»

«Φεύγει ἀσεβῆς μηδενὸς διώκοντος, δίκαιος δὲ ὡσπερ λέων πέποιθεν» (Παροιμ. κη' 1). Μιλᾷ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Μιλᾷ καὶ ἡ βαθεῖα ἀνθρώπινη πεῖρα.

“Όταν εἶσαι χωρισμένος ἀπὸ τὸν Θεό, σοῦ ἀξίζει θρῆνος καὶ περίγελως. Γιατὶ εἶσαι χωρὶς καμμιὰ στήριξη. Ἔρμαιο φόβων λογικῶν, ἀλλὰ καὶ φόβων παραλόγων. Νοιώθεις τὴν ἀδυναμία σου, ὅσο καὶ ἂν τὸ ἐγὼ πασχίζῃ νὰ σ' ἐξαπατᾷ. Καὶ καταπτοεῖται μπροστὰ σὲ φανεροὺς καὶ ἀδήλους κινδύνους.

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀσεβοῦς εἶναι μιὰ φυγή, «μηδενὸς διώκοντος». Σὰν τὸ ἀλαφιασμένο ἀγρίμι μοιάζει ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Πού, χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ κυνηγᾷ, τρυπώνει ἐδῶ, κι' ἐκεῖ πανικόβλητο.

Εἶναι πωρωμένοι ἁμαρτωλοί, πού δὲν τοὺς νοιάζει γιὰ τίποτε. Καμμιὰ τύψη δὲν τοὺς κεντᾷ. Κανένα μύχιο κίνητρο δὲν τοὺς σπρώχνει στὴν ἀνάνηψη. Ἄλλὰ, σ' αὐτὴν τὴν κατηγορία λίγοι πάντα ἀνήκουν. Οἱ πολλοὶ διατηροῦν μιὰν εὐαισθησία. Καταλαβαίνουν τί δεινὴ εἶναι ἡ κατάστασή τους. Πῶς σὲ καμμιὰ λογῆς αὐτοπεποιθήση δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ πατοῦν. Πῶς εἶναι «ὡσεὶ χνοῦς, ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς» (Ψαλμ. α' 4). Καὶ ἔτσι, ἄγχος ἀέναο εἶναι ἡ ζωὴ τους ἐδῶ κάτω. Σὰν μερικοὶ σαιξπηρικοὶ ἥρωες, βασανίζονται ἀπὸ φάσματα. Καὶ τὰ φάσματα αὐτὰ εἶναι οἱ μνημεις τῶν κακῶν πράξεων.

Τὸ λιοντάρι ἀναγνωρίζεται σὰν ὁ βασιλιάς τῶν ζώων. Σὰν τὸ πιὸ βέβαιο γιὰ τὴ δύναμή του ζῶο. Προσωποποιεῖ τὴν αὐτοπεποιθήση. Πολὺ εὐστοχα λοιπὸν ἐδῶ ἡ Βίβλος παρομοιάζει μὲ λιοντάρι τὸν δίκαιο. Αὐτός εἶναι ὁ στερεός, ὁ ἀκλόνητος ἄνθρωπος. Γιατὶ εἶναι ριζωμένος στὴν πίστη. Εἶναι ἓνα μὲ τὸν ἀναλλοίωτο, παντοκράτορα Θεό. Τὰ δυὸ παραδείγματα, ὀριακὰ καὶ ἀκραιᾶ. Ἀνάμεσά τους κυμαίνονται οἱ διάφορες ψυχές. Οἱ ψυχές τῶν ἀσεβῶν καὶ τῶν δικαίων. Ἡ καθεμίᾳ τους, ξεχωριστὴ περίπτωση, συγκεκριμένη ἀπόχρωση.

Λίγοι ὅσοι ἀνήκουν στὰ ἄκρα. Λίγοι οἱ ὀλόλευκοι καὶ οἱ κατάμαυροι. Κι' ἀνάμεσά τους, τὸ πλῆθος.

Ἔτσι, ἄς μὴν τρομάζουμε μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ λιονταριοῦ ἐμεῖς οἱ πιστοί, βλέποντας πῶς δὲν μᾶς ταιριάζει καὶ πολὺ.

Τί μαρτυρεί ἡ πικρή μας ἐμπειρία; Ὅτι ποῦ καὶ ποῦ μονάχα θυμίζουμε αὐτὸ τὸ λιοντάρι. Ἀπεναντίας δέ, στὶς περισσότερες ὥρες μᾶς λείπει τὸ ψυχικὸ σθένος, λιποψυχοῦμε, κατακαμπτόμαστε. Κι ὄχι σπάνια, πλησιάζουμε στὸ ἄλλο ἄκρο φεύγοντας «μηδενὸς διώκοντος».

Ἡ γλῶσσα τῆς Γραφῆς εἶναι παιδαγωγική. Μᾶς φανερώνει ιδεώδεις στόχους, γιὰ νὰ τοὺς φθάσουμε. Ὅχι γιὰ νὰ πτοηθοῦμε, βλέποντας πόσο μακριὰ τοὺς εἴμαστε, ἀλλὰ γιὰ νὰ φιλοτιμηθοῦμε σ' ἓναν ἀγῶνα προκείμενο γιὰ χάρη τους.

«Μιμηταί μου γίνεσθε», φωνάζει στὸν καθένα πιστὸ ὁ μέγας ὁ ἄφθαστος Παῦλος. Τὸ κάλεσμα τρομάζει, ἀπωθεῖ τὴν ἀφώτιστη ψυχή. Τὴ φωτισμένη ὅμως τὴν ἐλκύει ἀκατανίκητα. Γιατὶ ἡ βεβαίωση εἶναι ἐτοιμη στὴ μέση: «Πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι» (Μάρκ. θ' 23).

Δὲν εἶσαι ἅγιος, ἀλλὰ καλεῖσαι νὰ γίνῃς. Δὲν εἶσαι τέλειος, ἀλλὰ μπορείς νὰ σιμώσης τὴν τελειότητα. Πῶς; Μὲ τὸν διακατῆ πόθο σου καὶ μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ.

Μ' αὐτὲς λοιπὸν τὶς ἀκρότητες, ἡ Γραφή κάθε ἄλλο παρὰ θέλει νὰ μᾶς κλονίση. Θέλει, ἴσα-ἴσα, νὰ μᾶς παροτρύνῃ, νὰ μᾶς ἀνάγῃ τὴν ἀγάπῃ πρὸς τὸ «καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ», γιὰ τὸ ὁποῖο πλασθήκαμε.

Ὁ Θεὸς ποῦ μᾶς καλεῖ, δὲν εἶναι ἓνας μακρυνὸς Θεός, ἀλλὰ «Θεὸς ἐγγίζων», ὅπως ἡ ἴδια ἡ Βίβλος τὸν προσονομάζει (Ἱερμ. κγ' 23). Δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ τοῦ ἀπλώσουμε τὰ χέρια, γιὰ νὰ τὸν ψάσουμε. Ἀπάτη δὲν εἶναι ἡ ἀπόστασή του ἀπ' αὐτή, ἀλλὰ ὅ,τι μᾶς ὑποβάλλουν τὰ γύρω μας φαινόμενα. Ἡ ἀληθινὴ πίστη, αὐτά, τὰ διαλύει.

Στοὺς παρὰ κάτω στίχους προσπάθησα νὰ ἐκφράσω τὴ χαρωπὴ διάλυση αὐτῆς τῆς ἐπῆρειας ἀπὸ τὴν πίστη:

Μὲ τὸ φθαρτὸ φῶς τῆς μέρας,
ὅλα χάθηκαν.
Τί νὰ πῶ τώρα τί;
Τὴν δέησίν μου ἐκχεῶ πρὸς Κύριον
καὶ Αὐτῷ ἀπαγγελῶ μου τὴν θλίψιν.
Μὲς στὸ σκοτάδι,
Θεὸς ἐγγίζων ἀπομένεις,
ὁ ὦν, ὁ Ἄμῃν.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ «Ῥδὴ στὸ Τίποτε», Ἀθῆναι 1975, σ. 11).

Τὸ λιοντάρι, ποὺ ποθοῦμε νὰ τοῦ μοιάσουμε, δὲν εἶναι ἀπρόσιτο, ὅπως μᾶς φαίνεται. Πολλά, στὴ ζωὴ μας, τὸ παρουσιάζουν σὰν μιὰ χίμαιρα. Ἐὰν ὅμως θυμηθοῦμε καλὰ πὼς ὁ Κύριος εἶναι «ἐγγίζων», θὰ πάρουμε θάρρος. Ὅλα ὅσα μᾶς ἐντυπωσίαζαν ὡς τώρα, εἶναι σκιές. Ἡ πραγματικότης («ὁ Ὡν») καὶ ἡ βεβαίωση («ὁ Ἀμήν») εἶναι καὶ μένει Ἐκεῖνος.

Μακάριος ὁ «πεποιθὼς ἐπὶ Κύριον» (Ψαλμ. β', 13).

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

== Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α ==

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων. Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας. — Ἐπίκαιρα. — **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Αἱ γυναῖκες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Αὐταπάρνησις καὶ ταπείνωσις. — **Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου**, Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. — **Ι. Κ.**, Κατὰ τὰς ἐναντίας περιστάσεις. — **Ἀρχιμ. Ἀμβροσίου Γ. Λεωνῆ**, Ἡ ἀθεΐα χθὲς καὶ σήμερα. — **Ἀρχιμ. Τιμοθέου Σ. Τριβιζᾶ**, Ποιμαντικά τινα μέτρα διὰ τὴν πνευματικὴν πρόοδον καὶ ἀνύψωσιν τοῦ Ἱ. Κλήρου. — **Ἀρχιμ. Παντελ. Μπεζενίτη**, Ἡ κρίσις καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ «Κατηχητικοῦ Σχολείου». — **Πρεσβ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ**, Λειτουργικὴ ζωὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῆς Δ. Γερμανίας. — **Ἐρμιόνης Ἀρνολντ**, Ἡ Προσευχὴ μου. — **Ἀνδρέου Ν. Νομικοῦ**, Πηγὴ ἀγαθῶν ἢ Μετάληψις. — **Δημ. Σ. Φερούση**, Μορφὲς τοῦ γένους. — **Βασ. Μουστάκη**, «Θεὸς ἐγγίζων».

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶν 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη β Ζωγράφου. Τηλ. 787978.